

ELŐFIZETÉS.

HELYSEN:

Egy évre 28 korona.
Fél évre 14 korona.
Egy negyed évre ... 7 korona.
Egy hónap 2 k. 40 f.

VIDÉKEN:

Egy évre 32 korona.
Fél évre 16 korona.
Egy negyed évre ... 8 korona.
Egy hónap 2 k. 80 f.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 57.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1917.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Péntek, február 16.

Rabok izenete.

Egy fény sugar a sötétben. Egy mécsvilág, amely a gyűlölet ország-utjára kiverődik. A megkínzott szív forró patakjának beszédes hulláma. A megbánás egyetlen könnycseppje, mely a régi oltárra hull. Olyan ez a hír, amely most idetévedt az íróasztalra s meleggé teszi körülöttünk a téli világot.

Egy kis magyar községben, nem is messze tőlünk, egy nemzet apró levelei hervadoznak, akiket lesodort a nemzet fájáról a háború vihára. Ide futta őket a kék olasz ég alól a nagy magyar alföldre, ahol a ragadozó vadak emberekké vedlettek megint, közlékeny, sokbeszédű, heves gesztusu szegény emberekké. De a szemükben mindig van egy árnyék, vidám beszédüknek mindig van egy hangja, mely álmódobb és halkabb, mint a többi s a kezük mindig keres egy másik kulcsolódó kezét, amelyet egykor megszorított s amelynek melegét még most is érzi.

Milyen öröm lehetett a tápiószügyi olasz fogoly táborban, midőn arról értesültek, hogy mi a diadalmosok, a győzők — békejobbot nyújtottunk nekik. Ki tudja honnan, ki tudja kitől tudták meg? egyszerre zsibongás támadt a barakkországban, eláradt az öröm a sziveken, megnyiták az ajkak: — Hála Istennek, vége lesz, haza mehetünk! Így történt ez Tápiószülyön s ki tudja, nem így történt e másutt is: a napos Pósiságon, vagy a havas Szibériában?! Annál metszőbb, égetőbb lett a fájdalom, amely a fogolytáborok reménykedő lakóit érte a békejobb durva elutasításával. S ekkor megkegyelmezett valami a játékos olasz szívében, a mosolygó arc vidám görbéje egyenes vonallá merevült s az ajk beszéde vádolóan kemény lett: — Jo non capesco, nem értem ezt a durva gesztust, nemzetem durva gesztusát; békét kínáló kezét nem utasíthat el az emberiségnek egyetlen hívője sem! S megfogamzott a lelkükben egy nagy elhatározás. Megfogalmazták emberi szívök legszebb irását: egy levelet — haza! Haza, ahová vágyunk, ahol kedveseik laknak. Ez a levél egy izenettel csak, de minden szaván vergődés s ez a siralom drágább, mint a legszebb olasz dal, mert igaz és mert emberi. „A magyarországi olasz foglyok arra kéri kormányukat, hogy a humanizmus és az etika nevében ne utasítsák el a központi hatalmak békejobbját!”

A magyar kormány megértette a tápiószügyi foglyok lelkének hazaszálló vágyát s egy semleges hatalom közvetítésével elküldte izenetüket az olasz kormányának. S most repül az izenettel a láthatatlan drótokon s átmelegszik tőle a havas éjszaka s amerre megy, kigyulladnak fenn az égen a régi csillagok . . . (c)

Sikeres rohamok a tarnopoli vasut mentén.

Budapest, február 15. (Hivatalos.)
A főhadiszállás jelenti:

Keleti harctér:

Mackensen vezértábornagy hadseregének arcvonala:

Focsaninál visszavertünk néhány orosz századot. A Putna mentén járőreink az előtérben sikeresen működtek.

József főherceg vezérezredes arcvonala:

A mesticanesei alagutttól délre meghiusítottunk egy orosz előretörést.

Lipót bajor herceg vezértábornagy arcvonala:

A Zlocov—tarnopoli vasutól északra és Svidnikinél Wolhyniában rohamosztageink megrohanták az oroszok árkaikat. A vállalkozás sikerült, az ellenség embereket és hadianyagot erős veszteséget szenvedett. Zlocovtól keletre ezentelül 6 orosz tisztet és 275 főnyi legénységet fogtunk el.

Olasz és délkeleti harctér:

Változatlan. Höfer altábornagy, a vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Galac kikötőjét löttük.

Berlin, február 15. (Hivatalos.)
A nagyfőhadiszállás jelenti:

Nyugati harctér:

Az Armentieres és Arras közti arcvonalon az utóbbi időben felderítő osztagok számos harcot vívtak. Az ellenség gyakori, részben tüzelőkészítéssel, részben anélkül kezdett vállalkozásainál jelentékeny veszteséget szenvedett. Kezünkön maradt foglyok értékes felvilágosításokkal szolgáltak, amelyeket sok, úgyszólván keresztülvitt felderítő előretörésünk eredménye egészített ki. Serre és Esaume között tegnap sok nehéz ágyú harcbevételével tüzérségi harc folyt, amely különösen az esti órákban volt erős.

Gyalogsági támadások nem történtek. Hatásos tüzünkben csak kis részleges előretörések voltak néhány előretolt őrnök ellen, amelyek parancs szerint fő harci állásunkra tértek vissza. A osztorától a Vogezekig tiszta idő kedvezett a repülő tevékenységnek. Az ellenség tegnap hét repülőgépet veszített, amelyek közül Richthofen hadnagy kettőt lőtt le, amivel a 20. és 21. győzelmet aratta.

Keleti harctér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy arcvonala:

A Koveltől Luck felé vezető vasutvonal mentén egyik portyázó osztagunk rajtaütött egy orosz tábori őrsön és 41 fogollyal tért vissza. Innen délnyugatra, Kisielnél rohamosztageink 30 foglyot és 1 gépfegyvert hoztak magukkal az oroszok állásaiból. A Zlocovtól Tarnopol felé vezető vasutvonalról északra jól megalapozott ügyesen keresztül vitt vállalkozásunk teljes mértékben sikerült. Rövid tüzelés után rohamosztageink körülbelül száz méter mélységben benyomultak az oroszok vonalába. A hat tisztból és 275 főnyi legénységből álló őrséget elfogták és öt órán át az ellenség árkaiban tartották magukat. Ez alatt az árkászoknak sikerült szétrombolni a kiterjedt aknájárókat és ártalmatlanná tenni az állásaink alá vezető megtöltött aknafolyosókat.

József főherceg vezérezredes arcvonala:

Nincs különös esemény.

Mackensen vezértábornagy hadseregportja:

A Putna mentén elfogtunk egy orosz őrséget, a Szereth mentén pedig visszavertük több század támadásait. Galac kikötőjét és katonailag fontos műveit hatásosan löttük.

Macedóniai harctér:

A helyzet változatlan. Ludendorff, első főszállás-mester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Ujabb entente konferencia Rómában. Stockholmból jelentik: A francia és az olasz sajtó nagyon elégedetlen a pétervári entente tanácskozások eredményével és bejelentik, hogy Rómában áprilisban új gazdasági konferencia lesz, mert az értekezlet nem sikerült egyöntetű megállapodásokhoz jutni a jelenlevőknek.

„Non sono soldati ma leoni.“

(A sajtóhadiszállás a 33-sokról.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A 34 gyaloghadosztály, mely gyönyörű diadalok emlékét, büszke tradíciókat hozott magával északról a déli haretérre, azt a hatalmas feladatot kapta, hogy az asiagói fensíkon, legázolva az ellenséget s Thiene irányában át lépve az utolsó védőhegyláncon, megnyissa az utat a velencei síkságra.

Janius 3-án gyönyörű nyári reggel aranyozta be a Sette-Communi piros tetejű házaikat. A 33-asok, a derék Lipót-bakák, Mortara és Novara hősei, ma ismét olasz földön állanak s érzik, tudják, hogy minden szem rájuk tekint, hogy őket kötelezi a múlt.

Az ezred még 2-án éjjel elfoglalta állásait s az előtérbe nyomban járőröket küldött ki, amelyek értékes jelentésekkel tértek vissza. Egyidejűleg az I. és II. vadászkülönítmény Farkas hadnagy vezetésével birtokba vette, megszállotta Cesuna falut, mely a két rajvonal között fekszik s félig romokban hevert. Mindkét fél tüzérése szakadatlanul lötte. Ugyancsak még az éj folyamán előbbre toltá állásait a III. zászlóalj, mely az ezred balszárnyán foglalt helyet.

Janius 3-án délelőtt 9 órakor megkezdődött a támadó mozdulat. Délelőtt 10 óra 15 perckor az egész hadtest egyesített tüzérése megkezdte a zárótüzélest. Az egész fronton ugyanabban a percben hangzott el a parancs: „Sturm!“

Mint a vihar törték előre a Lipót-bakák. A II. zászlóalj a Cesunától délnyugatra levő magaslat ellen, az I. zászlóalj a Kreuzhöhe felé, a III. zászlóalj pedig egyenesen Cesuna ellen nyomult előre. Gyönyörű, magasztos pillanat volt. Mindenki egy nagy felszabadulás mámorát érezte, az emberek nem törődtek golyóval, gránáttal, srappellel, csak rohantak, végtáttak előre, mint a fékevesztett indulat, mint a vízár, melynek zsilópjét felszakították eddig lekötött izmu energiák. Féltenegyre az olasz állások birtokunkban voltak, pedig nyolctízszeres drótsóvény védte a nagyszerűen kiépített betonfedezékeket. Nehéz tüzérésgünk bámulatra méltó hatással és precízitással dolgozott s olyan telitalálatokat ért el, hogy egyszerre egész szakaszokat semmisített meg. Az erkölcsi hatás pedig egyenesen megrázó volt, számos olasz katona megőrült és dühöngeni kezdett. Ezeket többnyire saját társaik terítették le. A Kreuzhöhen az egész 2. olasz gránátos ezredet megsemmisítették a 33-asok. Aki nem halt meg, fogságba került. A tulságos precízitással épített fedezékek nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy a siker teljes és megsemmisítő legyen. Az olasz taktikusok azt a hibát követték el, hogy igen hosszú, minden oldalról zárt, csaknem abnormisan szűk fedezékeket építettek, amelyekben alig száz-száz lépésnyire volt egy kijárás. Természetes, hogy csak egy telitalálatnak kellett betemetnie az ajtót és az egész társaság fogva volt, mint az egérfogóban. Kézrekerült itt az ezredparancsnok-alezredesen kívül tizennégy tiszt és 700 ember. A büszke gránátosok közül hirmondó is alig maradt. A tiszteken látszott a tompa kétségbeesés fásultsága s mikor elvezették őket, a parancsnok lemondóan legyintett kezével s esendesen odaszólt társa hoz: „En megmondtam előre, hogy ez így lesz.“

A többiek hallgattak, csak a szemek beszélték.

Az ellenséges állások megtisztítása után, milatában több géplegyver s szakmányul esett

az ezred déli irányban folytatta a támadást. A terep itt már erdős volt, egymást követő szakadékokon kellett a támadó csoportoknak átvergődniök, ami rendkívül kimerítette a legénységet. Mindamellet megállás nélkül haladt tovább az üldözés. Főként a II. zászlóalj századai vetekedtek egymással abban, hogy minél jobban kimélyítsék az áttörést és délután rohammal foglalták el a Mt. Busibollótól délre levő ütegállást. Ez alkalommal főként az 5. és 6. század részei tűntek ki. Az üteg legénysége a lezerelt závarzatokkal elmenekült, hat ágyu az előfogatokkal és löszerkocsikkal együtt, továbbá egy tiszt és néhány ember kezünkre került.

A 7. század egyes részei egészen a 1278-as magaslatig nyomultak előre és gyalogsági tüzzel több löszerautobilt tartóztattak fel, amelyek a 975-ös esues felé haladtak. Ez autombilok egyikét tüzérésgünk telitalálata tönkretette.

Közben az 1278-tól keletre nagyobb olasz erők gyülekeztek ellentámadásra. Ezeket a csapatokat, mint később értesültünk, sebtiben vonták el az Isonzó-fronttól. Az ellentámadás nagy hevességgel meg is indult, különösebb eredményt azonban már nem volt képes elérni. Délután négy órára elesített az ütközet moraja.

Az ellenség, mely erejének végső megfeszítésével — az utász- és a vonatcsapatokat is a tűzvonalba dobták — egyelőre meg tudott állani, teljesen meg volt verve. Az I. és II. zászlóalj lendületes előrenyomulása alatt a III. zászlóalj is nagyszerű eredményt ért el: Cesunától délkeletre a vasutvonalon keresztül egész a Mt. Lemerle lábáig tört előre. Az ellenség részint a gerincen, részint a hegynyeregben foglalt el védőállást.

Az olaszok véres veszteségei rendkívüliek voltak. A mi veszteség az ezred soraiban volt, azt leginkább a Mt. Lemerlén levő üteg heves tüzének számlájára kell írni. Az olaszok ennek az ütegnak rendkívül sokat köszönhettek, mert nélküle mai vereségük kataasztrófálissá vált volna.

Mire leszállt az est s felröppentek a világitó rakéták, néma esőnd borult a csatatérre. A 33-asok megtették a magukét, ez a nap méltó volt az elődök dicső szelleméhez és az ezred hagyományaihoz. De nemcsak az ezred, az 34-es hadosztály meglegegedéssel, büszke örömmel tekinthet vissza erre a napra: 1916. június 3-a soha nem halványuló fényességgel fog ragyogni a hősök aranykönyvében. A foglyul esett olasz gránátosok az első, mindent elsöprő roham után csapatainkról így nyilatkoztak: Non sono soldati — ma leoni!

— Nem katonák, hanem oroszlánok.

Olasz hadifoglyok a békéért. Budapestre jelentik: A tápiószéki olasz fogolytábor lakói Magió de Rokko orvos vezetésével a magyar kormány közvetítésével táviratot intéztek Bosselli olasz miniszterelnökhöz, melyben annak a meleg vágyuknak adnak kifejezést, hogy a központi hatalmak békekezdeményezését siker koronázza. Emberiségi és etikai okokból hiszik és remélik, hogy a kultura bölcsője Olaszország csatlakozni fog a központi hatalmak béketörekvéseinek.

Szterényi József összeférhetetlensége.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Az összeférhetlenségi állandó bizottságban ma délután szintén Erdély Sándor elnökölt. Hájós Kálmán ügyét Almássy László ismertette és a bizottság elhatározta, hogy tekintet nélkül Hájós betegségére, letárgyalja az ügyet. Szűllő Géza összeférhetlenségi ügyében új tárgyalást tűztek ki. Szterényi József összeférhetlenségi ügyét Hegedűs Kálmán ismertette. Szterényi kéri megállapítani, hogy neve hogyan került a listába, kéri erre vonatkozólag az illetékes hadügyminiszteriumi közegek kihallgatását. O senkit sem ajánlott. Tamássyhoz privát levelet intézett. Kéri Rechnitzer Béla igazgató kihallgatását.

Határozathozatal után Erdély Sándor elnök kibirdeti a bizottság döntését, mely szerint megkeresik a hadügyminiszteriumot, hogy Szterényi gyakorolt-e és milyen befolyást és egyúttal több tisztázatlan kérdésre vonatkozólag fölvilágosítást kérnek. Szterényi kijelenti, hogy ezt elődázásnak tekinti.

Ezután abban az elvi kérdésben döntött a bizottság, hogy visszavonható-e valakinek ön-maga ellen tett összeférhetlenségi bejelentése. Elhatározták, hogy esetről-esetre tognak ebben a kérdésben dönteni. Hájós Kálmán visszavonását nem veszik tudomásul, mert nincsen megindokolva. Majd Mándy Samu összeférhetlenségi ügyét ismertette Nemetz Károly előadó. Ennek az ügynek tárgyalása idáig a bejelentést tevő Hedervary Lehelnek távolléte miatt huzódott. Március 2-ára kitűzték a következő összeférhetlenségi ügyeket: Mayer Odón, Papp Géza, Simonyi-Semadam Sándor és Baross János.

Erősödik az amerikai békepart.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Newyorki jelentések szerint a napokban ott igen sok békegyűlés volt, melyeken német hazafias dalokat énekeltek. Washingtonban szintén béketüntetések voltak. Sok városban felszólították a munkásokat, hogy háboru esetén tagadják meg a fegyver gyártást.

A londoni Morning Postnak jelentik Washingtonból, hogy egész Amerika két pártra oszlott. Az egyik a háborut kívánók párta, míg a másik a békebarátoké. A háborut kívánók nem ingók és legkevésbé gondolnak hódításra, vagy katonai dicsőségre, mert jól tudják, hogy a háboru nagy áldozatokat kíván meg és igen sokba kerül, de a háborut az egyetlen ki-vezető utnak találják és az amerikaiak örülnek, hogy a világ előtt megvédhetik hazájuknak reputációját. A békebarátok lázasan dolgoznak és az egész országot elárasztják propaganda iratokkal. Beszédet tartanak mindenfelé, amelyben azt hangoztatják, hogy a háboru esetén a reakciós uralom újból visszatér. A békebarátok száma állandóan szaporodik nemcsak az amerikai közvéleményben, hanem a kongresszus tagjai között is napról-napra nagyobb a számuk.

A Timesnek jelentik Bernből, hogy Gerard nagykövet ma este Párisba érkezett.

Washingtonból jelentik, hogy az amerikai kormány Németországnak a második jegyzéket küldte el Svájc közvetítésével a Jarovdale hajó elsüllyesztése ügyében.

A kongresszus elfogadta a haditengerészeti hivatal javaslatát, mely 369,000,000 dollár megszavazását kéri.

Lansing államtitkár jegyzéket kapott Caranzától, melyben felszólítja Amerikát és a semlegeseket, hogy vessenek véget a feszültségnek olyképen, hogy minden kereskedelmet szüntessenek meg a hadviselő államokkal.

Feleséggyilkos orvos.

(Mégmérgezett fiatal asszony. — Öngyilkos gyilkos.)

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Grából az elmúlt éjszaka a fővárosi rendőrség a következő táviratot kapta:

Az elmúlt éjszaka a stájerországi Knittelfeldben családi dráma történt. Az ottani tábori kórházban hetek óta tartózkodott mint ápolt Buday István dr. budapesti segédorvos. Néhány nappal ezelőtt átköltözött a Post-szállóba, ahol a felesége, született Varga Margit is lakott. Reggel Buday szolgája megjelent a tábori kórházban és gazdája megbízásából azt jelentette, hogy a Post-szállóban egy tiszt felesége holtan fekszik. Az orvosok és a tiszték a szállóba mentek és feltörték a szoba ajtaját, ahol Buday segédorvos feleségét holtan találták. Megállapították, hogy már több óra óta hallott. Mellette feküdt eszméletlenül Buday dr., a kinek jobbkezén vér folyt alá. Buday néhány héttel ezelőtt mérget szerzett s ezzel ölte meg feleségét. Már tegnap az asszony ebédjébe akarta a mérget belekeverni, de ez nem sikerült. Kétségtelen, hogy az éjszaka folyamán adta be feleségének a mérget, azután jobbkarjának ütőerét borotvával fölmetszette. A vérvesztéstől eszméletlenül feküdt, s noha orvosi segítséggel magához térítették, még nem hallgathatták ki. A házaspár között nagy viszálykodás folyt. Szállóbéli lakásukon megtalálták Buday dr. leveleit, amelyekből az eset körülményei kétségtelenül kiderülnek. Buday dr. 30—35, az asszony 24 éves. Buday dr. személyére nézve a rendőrség bejelentő hivatalában nem tudtak semmit, csak ma, az anyósától értesültek a rémes gyilkosság előzményeiről.

Varga Ferencné tegnap éjszaka kapta meg a knittelfeldi táborparancsnokság táviratát, mely így szólt: „Buday Margit meghalt, Buday István dr. súlyos beteg.

Buday Margit temetése február

17-en lesz.”

Az asszony a sürgöny kézbesítése után nyomban a rendőrségre ment, részint azért, hogy a

saját utazását azonnal biztosíthassa, részint pedig, hogy a nyomozás megindítását kérje, mivel szerinte az eset teljesen érthetetlen. A fiatal pár az asszony szerint mindég a legjobb egyetértésben élt egymással. Buday István dr. már medikus korában náluk lakott, akkor nagy nyomorban volt, ami azonban nem akadályozta meg abban, hogy elosavarija a leánya fejét. A fiatalok nagyon szerették egymást, az anya azonban hallani sem akart a házasságról, csak amikor megtudta, hogy a fiatalember elcsábította leányát, akkor végre beleegyezett, hogy ha Buday István leteszi a doktorátust, — meg esküdhessenek egymással. Ettől fogva Buday István két esztendeig náluk lakott, pénzzel, ruhával és élelemmel támogatták, míg a fiatalember megszerezte az orvosi diplomát és 1916. májusában megtartották az esküvőt. Pár hét múlva Buday István dr. a haretérre került, ahonnan 10 hónapon keresztül egy sor irást sem küldött haza a feleségének, aki emiatt kedélybeteg lett és be kellett szállítani a Jendrassik klinikára.

1917. januárban Buday Budapestre jött szabadságra. Folvette az árvaszéknél feleségének 9800 koronás örökségét és hazahozatta az asszonyt a Jendrassik klinikáról, hogy saját kezelésébe vegye. Buday Margitot azonban már az első napon óriási göresök fogták el a férjének orvossága következtében, úgy hogy síró-göresöket kapott és azt mondta a cselédnek, hogy soha többé ne adja be neki az ura orvosságát. Ezután az incidens után Buday István dr. visszautazott a haretérre. A knittelfeldi táborba rendelték ki orvosi szolgálatra, ahonnan a legzavarosabb szövegű sürgönyeket küldte haza a feleségének. Az első sürgöny így hangzott: „Mamával és a gyerekekkel együtt gyere azonnal. Bajonnettem és orvosszereimet hozd magaddal.” Február 5-én a következő sürgöny érkezett: Azonnal jöjjetek. Szalonruha nem kell, bajonett igen. Leveled

nem jött babuskám, jössz azonnal, vagy soha.” 7-én; Leveledért sok csók és küldj táviratilag 50 koronát. E havi járandóságomat megkaptátok? Jöjjetek azonnal és indulástokról küldjetelek táviratot.

A fiatal asszony a zavaros sürgönyök hatása alatt elhatározta, hogy elutazik férjéhez. Az anya nagyon félt, — mint mondotta — valami előérzete volt, különösen a pénzkérdés nyugtalanította, mert hiszen Buday dr.-nak elegendő pénze volt a táborban és még 6 küldött nekik. Igyekezett leányát lebeszélni az utazásról, de mikor ez nem sikerült, azt már semmiesetre sem volt hajlandó megengedni, hogy a fiatal asszony 16 hónapos kis leánykáját is magával vigye. Buday Margit szombaton éjjel utazott el és hétfőn reggel érkezett meg Grábra, ahová az ura elébejött és szobát béreltek a szállóban.

Az öregasszony egyre csak azt ismételtette a rendőrségen, hogy az egész esetet nem érti, a fiatalok mindig a legjobb egyetértésben éltek együtt és nem tud mást elképzelni, mint hogy a veje megháborodott. Vagy pillanatnyi elmezavarban követte el tettét, vagy pedig már régebben lappangott benne valami elmebaj.

Grából jelentik: Buday Margit holttestének felboncolása után megállapították, hogy nem méreggel, hanem késszurásokkal pusztította el őt a férje. Tizenhárom szurást olvastak meg rajta. Buday doktor opiummal akarta megmérgezni magát, de mivel látta, hogy ez nem sikerül, borotvával metszette el ereit. Két és halál között lebeg.

Kitüntetések. Mogan István dr. császári és királyi százados-hadbírónak, a temesvári katonai parancsnokság ügyészének a király az ellenség előtt tanúsított kiváló szolgálataiért a Ferenc József rend keresztjét a hadiékiismerettel adományozta. A kiváló tudású tiszt már másodszer részesül kitüntetésben. — A király megparancsolta, hogy az ellenséggel szemben vitéz magatartásáért Hozspodár Ernő századosnak és Suhajda Béla főhadnagynak, a 33. gyalogezredben a legfelsőbb dícsérő elismerés tudtukra adassék.

„Sameness“.

(Az amerikai tucat ember.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ez a szó lefordíthatatlan. „The same“ annyit jelent, mint ugyanaz. Az angol szónak a tartalma semmilyen nyelven nem adható vissza, legfeljebb ha az ember mesterségesen csinál egy új szót. A magyar nyelvben legközelebb áll hozzá az egyneműség, egyformaság, hasonlóság szó. Azonban eme fogalom és az angol és amerikai „sameness“ szó között a különbségnek egész sorozata tekinthető.

Amerikában a legszélesebb körökben egy angolnak állítólagos megírt történet élményéről beszélnék, aki Amerikában volt látogatásban és egy napon megjelent egy lapda mecosnál. Gondtalanul nézte a játékot, de egyszerre csak azt vette észre, hogy jobbról és balról is gunyos szavakkal illetik a kalapja miatt és amikor kikérte magának ezt az eljárást, akkor egyszerűen leverték a fejéről a kalapot. Később megtudta, hogy a sportünnepély közönsége megbotránkozott azon, hogy ő megsértette a társadalmi szokást és olyan kalapban jelent meg, amelyet abban az időszakban Amerikában nem szabad viselni, mert másképp az ember nemcsak gunynak, hanem esetleg tetlegességnek teszi ki magát. Az angol állítólag hajóra ült és nyomban visszatért Londonba.

Ez a historia állítólag igaz, de szavatoságot érte senkisémmel vállalhat. Az azonban bizonyos, hogy vakmerőség, ha valaki New York alsóvárosrészében májusban, vagy szeptemberben szalmakalapban mutatkozik. Az ember nemcsak a szalmakalapját, hanem a fejét is koc-

kára teszi, mert nemcsak szokás, hanem határozottan kényszer, hogy az ember New Yorkban szalmakalapot csak június 15 és szeptember első héttéje között viselhesen. Már pedig ismeretes, hogy ebben a városban éppen tavasszal és őszel vannak a legmelegebb napok. Aki ezt a szokást megsérti, aki a kalapdívat megszentelt „sameness“-ét figyelmen kívül hagyja, az igen keserű tapasztalatokra tehet szert.

Ez a szalmakalap és posztókalap zsarnokság rendkívül jellemző az amerikai emberre: az egész amerikai kultúrán ilyen egyformaság van végig. Paradoxonnak hangzik, de mégis tény, hogy az egyenlőség legfejlettebb országában, ott, ahol a legérzékenyebbek az emberek politikai függetlenségükre, ott a társadalmi életben birkanyájszerű tendencia jelentkezik. Ez a „sameness“ tendencia.

Az amerikai városoknak nincs sajátos helyi életük, nincsenek mélyen gyökeredző tradícióik és nincs sajátos képük. A nagyvárosok mind hasonlítanak lényegükben egymásra. New York utcai élete ugyanolyan, mint Csikágóé. A házak, az épületek, az üzletek, a közúti vasut, az átlagemberek, a ruhájuk, a táplálkozásuk még az autómobiljaik is majdnem sztereotipszerűen egyforma. Talán csak San Franciscónak van valami külső sajátos jellege, Pittsburg füstjéről és kéményeiről, Csikágó a lármajáról és több városrészében a piszkáról mondható egyéninek. De ha az ember hosszabb ideig lakik amerikai városokban, akkor rájön arra, hogy alapjában véve az élet, a szokás, sőt még az emberek külseje is és a házak is mind egyformák.

Ez az egyformaság az Egyesült Államok társadalmi és ipari fejlődéstörténetének következménye. Míg az európai városok akkor keletkeztek, fejlődtek és alakultak ki bizonyos irányban, mielőtt még ismeretes lett volna a közlekedésnek mai gyorsasága és a többletermelés fogalma, addig az amerikai kultúra levezetésében ennek a két faktornak az eredménye. Majdnem az egész országban a jólétnak az alapjait, a felvirágzásnak, az ipari fejlődésnek bázisát egy időben vetették meg és ugyanaz a nemzedék fejlesztette ki; a magas védővámok korában. Ennek a vámpolitikai protekcionizmusnak védelme alatt keletkezett a tömeggyártás, ami majdnem minden amerikai terméknek sztereotíp jelleggel kölcsönöz. Az amerikai produktói „standardized“ legyen, az acél, autómobil, cipő vagy vaj. Legjobban nyilatkozik meg ez a törekvés az amerikai ruhában. Bármelyik országból való legyen is az amerikai ember, a külföldön a ruhájáról azonnal felismerhető. Száz amerikai férföltöny közül 99-et késszel vásárolt a tulajdonosuk, „ready-made“ jelzővel illetik, ami annyit jelent, „add le nekem“ ahogy a vevő szokta mondani az eladónak. Még a női ruhák se kérés nélkül kisebb százalékban a gyárakban, mint a férfiruhák. Az amerikai öltönyöket nagy gyárakban százezer számra készítik, értéktelenebb szövetekből és általánoságban nem igen tartósak. Ez a nagyipar szabja meg minden esztendőben az új divatot és a „sameness“ ösztöne, amely a szalmakalap törvényre oly szigorúan ügyel, gondoskodik arról is, hogy a ruhadívat egyforma legyen. Az asszonyok öltözködésénél sincs másképp. A nagy amerikai divatlapok, amelyek sok millió példányban je-

Szénjegyek Franciaországban.

(Páris didereg.)

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

A francia parlamentben éles vita indult meg a szén kérdésben, amely ugylátszik egyik legfájdóbb sebe a francia közéletnek. Clemenceau lapjának egyik legutóbbi számában hatalmas cikket ír a szenátus vitájáról, melyet a szénkrízis ügyében tartott, s amelyben a többek között a következőket mondja:

— A németek körülbelül 70.000 vasuti kocsit vettek el tőlünk, a britt nyugati front 40.000 kocsit igényel. Egy évig vártak arra, hogy új szállító eszközöket rendeljenek. Anglia ugyan kocsiparkjából, kíségetésül felkínált 20.000 vasuti kocsit, de — technikai akadályok miatt ezt az ajánlatot nem lehetett elfogadni. (A német tengeralattjárók munkája ez a technikai akadály?) Herriot miniszternek az a terve, hogy ezer teherautomobilt vissza rendel a frontról, hogy a szénszállítást Rouzu és Páris között lebonyolítsa, nem bizonyult célravezetőnek. Eltekintve attól, hogy ez a szállítás a szén tonnájának árát 200 frankkal emelte, azt a szomorú tapasztalatot is eredményezte, hogy 600 teherautomobil teljesen tönkre ment. Clemenceau az e féle kísérletezéseket a szénhiány megszüntetésére, teljesen elhibázottnak tartja.

A Petit Journal, a Journal és a Petit Parisien közép és délfraanciaországi jelentések alapján közli, hogy a lioni vásárt, melynek februárban kellett volna lennie, március közepéig el kellett halasztani. A calaisi csipkeipar — a legjelentősebb gyárak bezárása miatt — ugyancsak teljesen megszűnt, s csak magában a híres Lefèvre-féle gyárban 800 munkás maradt munka nélkül.

De baj van a cukros skatulya körül is Franciaországban. Már elkészült a törvénytervezet, amely szerint a cukrot sacharinnal fogják helyettesíteni. Ezenkívül kilátásba helyezte a kormány más hiányzó elvezeti cikkek helyettesítő, illetőleg pótló szereiről is gondoskodni fog.

Jennek meg és számtalan szabásmintát tartalmaznak, még az otthon készült ruhára is ugyanezt a szabályt teszik kötelezővé, mint a gyári munkára. Ugyanez áll a cipőre és a kalpra. Az amerikai ruházati nagyipar kitálta ugyanis, hogy az egyformaság, a divatnak egyöntetűsége egyúttal *reakció néve a leghasznosabb is*. Ezért még idejekorán megukhoz ragadták a gyárak a divat-diktatúrát és kiadták azt a jelszót, hogy a divatnak a lényege és a célja az egyformaság. A függetlenségére különben rendkívül féltékeny amerikai önkéntesen aláveti magát ennek a diktatúrának. Ennek az a következménye, hogy Amerikában nem lehet rubázati cikkeket bevinni. Az amerikaiak amerikai ruhában kell járni. Európai cégek minden más cikkből óriási nagy raktárakat tarthatnak, óriási üzleti házakat nyithatnak, de nem Amerikában készült ruhát nem hozhatnak forgalomba. Ez az egyformaság, mint említettük, ma minden élet-szükségleti cikkben megnyilvánul. Vannak gyárak, amelyek óriási tömegokban készítik a reggelit, amelyet készen, csinos dobozban csomagolva megvásárolhat az ember. És amely ép úgy megtalálható Newyorkban, mint Bostonban, Cincinátiban, mint Omahában. A poigár-ember déli állapotban, vagy az étteremben ugyanazok a konzervek, uorkák, kompotok, garnirungok és húsételek, sütemények találhatók az ország legészakibb, mint legdélibb részén.

A gazdagok megengedhetik maguknak azt a luxust, hogy egyik-másik alkalommal európai módra lónyes asztalt terítsenek, mert szűkséget érzik annak, hogy a „sameness” ellen tüntessenek.

Középfranciaország megyéiben a szén és cukorhiány mellett nagy arányú *sóhiány* mutatkozik, sőt utabban a *petroleum* is fogyó félben van. A lyoni városi tanács elhatározta — a szénjegyek behozatalát. Ysère megyének legnagyobb gyárai szénkészletüket teljesen felémésztették, s Hautes Alpes departementben az összes iskolákat bezárták. A touloni hadtestparancsnokság rendelete szerint színielőadásokat hetenkint csak háromszor lehet tartani a városi színházban.

Amint a párisi lapok jelentik, a szén- és sójegyek behozatala semmit sem ért, mert szén és sóhiány miatt azokat nem válthatták be. Páris csaknem didereg.

A Temps jelenti, hogy Herriot március 1-től fogva egész Franciaországra vonatkozólag elrendelte a cukorkártya behozatalát. Fejenként és havonként 750 gramm cukor jár mindenkinek.

IRODALOM ES MŰVESZET.

Színházi műsor:

Pénteken: Ujdonság először: *A kék róka*.
Szombaton délután fél négy órakor mérsékelt helyárrakkal: Ifjúsági és népies előadás: *A falu rossza*, népszimfonia.
Este fél nyolc órakor, rendezes helyárrakkal: *A kék róka*, másodszor.

* **Rajnai Gábor betegsége.** *Budapestről* jelentik: A Nemzeti Színház rokonszenves fiatal művésze kétoldali tüdőcsúshuruttal ment a Tátrába néhány hónap előtt. A napokban levelet írt egy ismerősének, amelyben azt az értesítést küldi, hogy 3—4 hét alatt tökéletesen fel fog gyógyulni s elkezdheti munkáját a Nemzeti Színháznál.

* **Visszavont szindarab.** *Budapestről* jelentik: *Biro Lajos* új darabjának a Hotel Imperálnak a legközelebb kellett volna színre kerülni a Magyar Színházban. *Biro Lajos* azonban ragaszkodott ahhoz, hogy a szindarab főszerepét Gombaszögi Frida játssza. Gombaszögit szerződése most, egyelőre a Vigszínházhoz köti és a színház igazgatósága nem engedti át a főszerep alakítására a Magyar Színháznak. Annak ellenére, hogy a Magyar Színház igazgatója *Beöthy László* a szerepet már másnak osztotta ki, *Biro* visszavette a darabot és azt csak a jövő szezonzban fogják előadni, amikor Gombaszögi Frida a Vigszínházról átmegy a Magyar Színházhoz.

* **A színház hírei.** *A kék róka* bemutatója. *Herceg Ferenc* szenzációs vígjáték ujdonságának pénteki bemutatója teljesen kőszén várja a közönséget. Nagy előkészületek előzték meg az ujdonságot, melyben a *Dolovai* nábob leánya szerzője egészen modern történeteket visz a színpadra. *A kék róka* egymásután négy estén szerepel a műsoron, pénteken, szombaton, vasárnap és hétfőn. — *Ifjúsági előadás.* Szombaton délután 3 órakor a *Falu rossza*, *Tóth Ede* 100 arany pályadíjat nyert népszimfonia kerül színre. *Fimom Rózsa Z.* *Váradi Margit*, *Göndör Sándor* *Batics Gyula.* A többi szerepeket is a társulat elsőrendű tagjai játsszák. — *A közönség figyelmebe.* Tisztelettel értesítjük a n. é. közönséget, hogy tekintettel az újabb záróra rendelkezésre az esti előadások a mai naptól 7 órakor, a délutáni előadások pedig 3 órakor kezdődnek. Esti pénztárnyitás fél 7 órakor. Délutáni pénztárnyitás fél 3 órakor lesz.

* **Az Aradi Tükör legújabb száma** ma jelent meg érdekes tartalommal. Aradi közéletnek és társadalmának tükröképét kapjuk a ra-

dikális tollal megírt cikkekből, amelyek nemcsak irányuknál, hanem tartalmuknál fogva is fokozottabb figyelemre érdemesek. Az Aradi Tükör egyes számai a dohánytözsdekben és a papírkereskedésekben kaphatók.

Pálmay Gyula a turf szerencsés fia.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Megemlékezett az Aradi Közlöny *Pálmay Gyula* dr. 28-as vadász hadnagy tragikus elmulásáról.

Egy kolozsvári lap a következő érdekes momentumokat említi meg a sajnálatra méltó ifju életéből:

Pálmay Gyula dr. a rendesnél hosszabb jogászéveit végig Kolozsváron töltötte el. Kellemes arcú, nagyon megnyerő fellépésű fiú volt, aki *Ujvidékről* jött Kolozsvárra jogásztanulmányait elvégezni. Meg volt benne a mai ifjuság kávéház-szerető kényelme, a kolozsvári társaságok zsuriifjuságának összes előleltételével rendelkezett. Divatosan, snájdigul öltözködött és enyhe hízásra hajló természetén lezser eleganciával állt a frakk. Nem meritenénk ki szegény *Pálmay* emlékeit teljesen és igazságosan, ha csak a külsőséges, emberi értékben nem nagy fajtslyt jelentő vonásokban jegyeznénk fel széljegyzeteket kedves, férfiasan meleg egyéniségéről.

Meg kell írni róla, hogy intelligens és komolyabb, realisabb előokat kitűző koponya volt, nem nagy kaliberű, de abból a materiából, amely a leghasznosabb anyagát szolgáltatja a társadalomnak. — Belecsipentelt egy kicsit az újságíróskodásba is a a kolozsvári lapok hasábjain szívesen látott írások voltak heti rigmusai és többször szellemes krockijai. Allandó munkatársa is volt egyik kolozsvári napilapnak, de sohasem voltak illetéktelen hirlapírói, vagy írói ambíciói és inkább nemesebb kedvtelésből, szórakozásból forgatta elég elevenen a tollat. Lapalapításban is részt vett. Itt is inkább bohém hajlandóságának, mint a realis hasznat hajtó vállalkozásnak akart áldozni. Színházi lapot adott ki és szerkesztett, hogy közelebb férközzön és jogcimet szerezzen arra, hogy az öltözők és színpadi folyósók festékszagú világában diszkrétén, szorónyen, sohasem tolaodóan bekukkantson.

Egyszerre azután megkomolyodott, mintha csak fogadásból tette volna, felhagyott az ifjokori bolondságokkal, egymásután kitűntetéssel rakta le vizsgáit. Mikor az ügyvédi diplomát megszerezte, felutazott Budapestre és a legelőkelőbb negyedben, a Kigyló-téren rendezte be ügyvédi irodáját. Egy pár évig azután nem hallottunk róla, míg egyszerre egy szenzációs turihír révén megtudtuk, hogy egy délután a *loversenyen több mint 100,000 koronát nyert*. Aki csak ismerte, mindenki örült *Pálmay* mázlijának. Azóta ismét lepergett egy pár eseményekben olyan súlyos esztendő, hogy szegény *Pálmay* emlékeit nehéz porréteg fedte volna be, ha ez a rettenetes halálhír fel nem támasztja és szívünkbe markolóan fel nem idézi a feledékenységből mosolygó, szépen letérsült szöke fejét.

Károly király — porosz vezértábornagy. *Becsből* jelentik: *Vilmos* császár *naroly* király és császár öfelségét porosz vezértábornaggya nevezte ki és két napos bécsi látogatása alkalmával átadta neki a marsallbotot. *Károly* kinevezte II. *Vilmos* császár öfelségét a császár és királyi tengerészet vezértengernaggyá.

Megalakult az aradi lakbér bizottság.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A napokban megjelent kormányrendelet a lakás felmondás és bérfizetés körül felmerülhető ügyeket a járásbírók vezetői által megalakítandó bizottság döntésére utalja.

Kovács József az aradi járásbíró vezetője megalakította a bizottságot és ezen bizottság elnökévé Bozoky Máttyás dr. kir. járásbíró, helyettes elnökévé Uray József kir. járásbíró, tagjaivá pedig az Arad városi tanács által vele közölt tagjegyzékbe felvett Dengl Rezső, Steiner Vilmos, Szóll Ernő, Steiner Ferenc, Gyulányi Rezső, Szűcs F. Vilmos, Réthy Viktor, Bing Hugó, Nikolits Géza, Dobró Pál háztulajdonos aradi lakosokat, továbbá Schvarcz Zsigmond kereskedő, Sági Henrik biztosítási titkár, Torkos László, Friedrich István, Bucsák József, nyugdíjas gazdaszok, Kosztka Emil kereskedő, Sebesi Ferenc asztalos, Reiber Emil nyugdíjas bankigazgató, Tulipán Sándor magánzó, Paál Miklós erdőtanácsos aradi lakosokat kinevezte és a fent felsorolt összes tagokat felkéri, hogy a kormányrendelet 4. §-a értelmében kiveendő eskü, illetve fogadalom letétele végett hivatalos helyiségében (Igazságügyi palota, földszint 47. ajtó) 1917. február hó 18. napján (vásárnap) délelőtt 10 órakor pontosan megjelenni szíveskedjenek.

A bizottság hatásköre.

A lakbérleti bizottság hatáskörébe tartozik:

1. határozathozatal az 590/1917. M. E. számú rendelet 1. vagy 3. §-ára, vagy a 3787/1916. M. E. számú rendelet 3. §-ának utolsó bekezdésére alapított felmondás kérdésében;

2. határozathozatal az idézett rendelet 4. §-a alapján a katonai szolgálatot teljesítő, vagy ily egyénnel egy tekintet alá eső bérlő hátralekös bértartozásának törlesztésére megszabott határidő meghosszabbítása, vagy a bérlőt a bértartozás tekintetében megillető halasztás (moratórium) megszüntetése kérdésében;

3. határozathozatal az idézett rendelet 5. §-a alapján a katonai szolgálatot teljesítő, vagy ily egyénnel egy tekintet alá eső bérlőt megillető kedvezményeknek a hozzátartozókra kiterjesztése tárgyában;

4. a lakás, vagy más helyiség bérlője és bérbeadója között a bérleti viszonyból felmerülő vitás kérdések kiegyenlítésének megkísérlése, ha ezt valamelyik fél kéri.

A bizottság eljárása.

Az eljárás kérelemre indul meg. A kérelmet a támogatására szolgáló adatokkal és igazoló iratokkal együtt azon járásbírósnál kell előterjeszteni, amelynek területén a bérlemény fekszik. A szóval előterjesztett kérelmet jegyzőkönyvbe kell foglalni.

A bizottság elnöke, ha az ügy a bizottság hatáskörébe és illetékességéhez tartozik a feleket tárgyalásra idézi, ellenkező esetben a kérelmet indokoltan visszautasítja. Ugyanő teszi meg a tárgyalás előkészítése végett szükséges intézkedéseket.

A felek meghatalmazottal képviselhetik magukat.

Ha a tárgyaláson egyik fél sem jelenik meg, a bizottság az eljárást megszünteti. Ha csak az egyik fél jelenik meg, a bizottság az ügyet az ő kérelmére vele egyedül tárgyalja. A feleket az idézésben a mulasztás következményeire figyelmeztetni kell.

A bizottság az ügy állásának felderítéséről és a szükséges adatok megszerzéséről hivatalból is gondoskodhatik és evégből tudakozódásokat is fogantatosíthat. Bizonyításfelvétel esetében a járásbíró előtt polgári peres eljárásra vonatkozó szabályoknak megfelelően jár el.

Az eljárást a lehető legnagyobb sürgősséggel kell lefolytatni és lehetőleg egy tárgyaláson kell befejezni.

A tárgyalás szóbeli és nyilvános. A felek egyetértő kérelmére a nyilvánosságot ki kell zárni és a nem nyilvános tárgyalás tartalmát közzétenni tilos.

Alakszerű tárgyalási jegyzőkönyv készítése nem szükséges. Elég a határozathozatal szempontjából lényeges mozzanatok rövid feljegyzése.

A bizottság a kérelem felől a felek életviszonyainak és az ügy összes körülményeinek szorgos figyelembevételével végzéssel határoz. Ha a felek közt egyesség jön létre, ezt írásba foglalja: az ilyen egyességnek ugyanaz a hatálya van, mint a bírói egyességnek.

A határozatot lehetőleg azonnal ki kell hirdetni, legkésőbb három nap alatt rövid indoklással írásba kell foglalni és a tárgyaláson jelen nem lévő féllel mindig, a jelen volt féllel pedig kívánságára írásban kell közölni. A határozatot az elnök írja alá.

A határozat ellen jogorvoslatnak helye nincs, kivéve a pénzbírságban marasztaló határozatokat, amelyek ellen közlésüktől nyolc nap alatt egyfoku felfolyamodásnak van helye a kir. törvényszékhez.

A határozat a feleket kötelezi és az abban eldöntött kérdés perben sem lehet vita tárgya.

A felmondás jogszerűségét megállapító határozatban a bizottság meghatározza a kiköltözés teljesítésének határidejét is. Az ilyen, valamint a pénzbeli marasztalást tartalmazó határozat alapján bírói végrehajtásnak van helye.

Az eljárás bér- és illetékmentes.

Költségben az ellentét rendszerint nem lehet marasztalni. Azt a felet azonban, aki az eljárásra nyilvánvalóan alaptalanul adott okot, a bizottság az ellentét kérelmére a szükséges készkiadásoknak és az időmulasztás által szenvedett veszteségért, amennyiben a körülmények indokolják, napi tíz koronát meg nem haladó kárpótlási összegnek megtérítésére kötelezheti, a képvisellettől okozott többköltségben azonban őt ilyen esetben sem marasztalhatja.

VAROS ES MEGYE.

Adóhelyesbítés. Arad szab. kir. város adóhivatala közhírré teszi, hogy mindazok a III-ad osztályú adóköteles foglalkozást űző adózók, akik az 1916. évi XXXIII. t.-cikk 1. §-a értelmében adóztatásra kötelezve vannak, az idézett törvény 1 §-ában érvényben tartott III. oszt. ker. adónak helyesbítését ugyanezen törvény 2. §-a értelmében kérhetik az esetben, ha hitelt érdemlően igazolják, hogy adóköteles foglalkozásuk terjedelme az 1916. évi kereseti adó megállapítása idején elért terjedelemmel lényegesen csökkent. Az ilyen értelemben érdekelt adóköteles felek az adó helyesbítésére irányuló — hiteles adatokkal támogatott — kérvényüket az aradi m. kir. pénzügyigazgatóságához tolvay évi február hó végéig terjedő idő alatt nyújthatják be. Egyidejűleg az 1875. évi

XXIX. t.-cikk 31. §-a alapján felhívjuk mindazon munkaadókat, akik állandó fizetés mellett alkalmazottakat foglalkoztatnak, hogy alkalmazottaik név- és fizetés-jegyzékét ezen hirdetmény megjelenésétől számított 8 nap alatt két példányban az aradi m. kir. pénzügyigazgatósághoz terjesszék be. Arad szab. kir. város adóhivatala.

Hegedüs Loránt összeférhetlensége.

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Az összeférhetlenségi állandó bizottság Erdély Sándor elnöklésével ma délelőtt tárgyalta Hegedüs Loránt összeférhetlenségi ügyét, amelyet Kostyal Miklós előadó ismertett. Hegedüs Loránt inkompatibilitásának ez már a második tárgyalása, mert az első alkalommal Persian Adám bejelentőt, miután nem akarta a termet elhagyni, kivezettették és ezzel a tárgyalás félbeszakadt. A bejelentés Hegedüs Loránt ellen úgy szól, hogy a haertneggi erdőbirtokot, amelyet a földművelésügyi minisztérium 1 millió 600 koronára becsült, megvásároltatta az állammal 2 millió koronáért. Az erdőbirtok a Magyar Föld részv.-társaságé volt, de a vásárlást átcedalta a Pesti Magyar Kereskedelmi Bankra, amelynek igazgatósági tagja Hegedüs Loránt és az állam csakis az ő kedvéért vásárolta meg az erdőt. Hegedüs Loránt, a bejelentésre vonatkozólag előadja, hogy ez az erdővétel 1910. októberében történt, ő pedig csak 1913. óta igazgatósági tagja a banknak. Kéri Persian-t, hogy vonja vissza a bejelentést, vagy kéri a zsűrit, hogy mielőbb hozza meg a döntést, mert nem akar ettől a sületlenségtől sokáig kompromittálva lenni a közvélemény előtt.

Persian Adám, az „Alkotmány” rendőri riportere előadja, hogy elvi döntést kér arra nézve, vajjon a bejelentő ügyfélnek tekintendő-e, mert Mándy Samu összeférhetlenségi bejelentés miatt bünvádi följelentést tett ellene, és nem akarja, hogy újabb ilyen kellemetlenségek sujtsák.

Persian kérésének tárgyában a bizottság titkos ülést tartott, majd Erdély Sándor elnök kihirdette a határozatot, mely szerint ilyen elvi döntés meghozatalára nem az állandó összeférhetlenségi bizottság, hanem csakis a Kuria illetékes. Ezután Persian Adám hírlapíró megokolja, hogy miért tette meg az összeférhetlenségi bejelentést. Nem is fontos az — ugymond — hogy Hegedüs Loránt a vétel idejében igazgatósági tag volt-e bankban, vagy nem, hanem meg kell mutatni, hogy egy magyar képviselő nem lehet büntetlenül benne 20 bankban. Kéri szakértőknek, főleg Láncoz Leonak kihallgatását.

Határozathozatal után Erdély Sándor kihirdeti, hogy a bizottság Láncoz Leo kihallgatását mellőzi, ellenben elrendeli a földművelésügyi miniszter véleményének kikérését.

Ezután Sándor Pál összeférhetlenségi ügye következett volna Falcione Arpád előadásában, azonban tekintettel arra, hogy sem Sándor Pál, sem a bejelentő nem jelentek meg, a tárgyalást egy későbbi ülésre halasztották. Hátra vannak még a következő összeférhetlenségi ügyek: *Simonyi-Semadam* Sándor, előadó: *Almássy László*, *Baross János*, előadó: *Hegedüs Kálmán és Szinnyei-Merse Félix*. — A bizottság elhatározta, hogy *Papp Géza* önmaga ellen tett összeférhetlenségi bejelentésének visszavonását nem veszi figyelembe.

„Három új tengeralattjáró hetenkint.“

(Figyelmeztetik az amerikai hajókat.)

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Az Associated Presse arról értesül, hogy Németország utasította a tengeralattit, hogy egyetlen semleges hajót sem, de különösen amerikai hajót, előzetes figyelmeztetés nélkül ne sülyesszenek el.

Berlin. A szigorított tengeralattjáró háboru kezdete óta a német buvárhajók 102 hajót sülyesztettek el 238.974 tonna tartalommal. Ezek között 69 hajó angol volt 174.000 tonna tartalommal. Ezenkívül még 39 hajót sülyesztettek el a buvárhajók, köztük 24 angolt, de ezeknek tonnatartalmuk eddig ismeretlen.

A Wolff-ügynökség jelenti: Tizenkettődikén elsülyesztett hét gőzös, három vitorlás tonnatartalma huszonkétezer. Köztük öt hajó, tizenháromezerszáz tonna gabonát, két hajó 1700 tonna piritet, egy hajó 1700 tonna bányagerendát, két hajó ötezeröttszáz tonna szenet vitt. Ezenkívül ugyanazon uton egy háromezer tonnás szénszállító olasz hajót sülyesztett el buvárhajónk.

A Reuter-ügynökség jelenti Cagliariából: Egy 1300 tonnás amerikai Lyanu Law nevű vitorlást elsülyesztettek.

London. A Kerkavából Stockholmba érkezett amerikai kórház hajó a zárlati zónán ment keresztül, mert az új szigorított blokádelrendeléséről nem tudott. A blokádel területen ezért ment át és így a blokádot nem törte keresztül.

A Daily Telegraph jelenti, hogy az amerikai kormány a kereskedelmi hajókat egyelőre nem fogverzi fel és nem ad a hajók ágyúinak kezelésére kiképzett tengeresezeket.

Az angol kormány azt tervezi, hogy a semleges hajókat összevásárolja és új hajókat épít belőlük, miután másképp a biztosítási díjakat és a szállítási díjakat nem képesek megfizetni.

London. Hivatalos jelentés: A kereskedelmi minisztérium az összes angol kőszénbányákat a háboru tartamára lefoglalta.

A Daily Telegraph vezércikkében foglalkozva a buvárhajó harccal, beismeri Anglia válságos helyzetét. A cikket az ismert szakértő Archibald Hurd írta. A legnagyobb háborus probléma, amelynek fontossága tulszárnyalja valamennyit, — írja a többi közt — az, hogy elegendő kereskedelmi hajóink legyenek. Sir John Jellicoe tengernagy szintén ily értelemben nyilatkozott a minap. „Kereskedelmi tengerészet nélkül — mondta a többi közt — haditengerészetünk, sőt tovább megyek, a nemzet élete is megszűnik.“ A németek oly jól ismerik, mint magunk helyzetünk gyöngeségeit és erejét. A németek nyílt tengeri hajórajukat partjaik védelmére használják fel a minden reményüket a tengeralattjárókba fektették. Ellenségeink bejelentették, hogy új tengeralattjáró harcot kezdenek. Sokkal számosabb és nagyobb tengeralattjárókat fognak harcra vetni és minden felszólítás nélkül sülyesztik el az elébük került hajókat. Eddigelé a háboruban havonta átlag 100,637 tonnát veszítettünk, december hónapban azonban veszteségünk 419,166 tonnára emelkedett. Igaza van tehát Jellicoe tengernagynak, amikor kijelentette, hogy a tengeralattjárók most

sokkal jobban veszélyeztetik a kereskedelmi tengerészetet, mint bármikor azelőtt.“ A német hajógyárak hetenkint három teljesen kész tengeralattjárót képesek tengerre bocsájtani. Mi a tenger színe felett próbáljuk Németországot elzárni, ők pedig a víz alatt. Ezzel egy egészen új problémát állítottak fel, amelynek megoldása roppant sürgős, mert ha kereskedelmi tengerészetünk annyira megcsökken, hogy nem képes bennünket élelemmel ellátni, minden más iparkodásunk hiábavaló. Kereskedelmi hajók nélkül nem tudunk harcolni és ha a békében évente csaknem két millió tonnatartalmu kereskedelmi és negyvenkilenc hadihajót tudunk építeni, ebben a háborus esztendőben lényegesen fel kell ezt a számot emelni. A kormány akcióját e veszélyes időben a nemzet zömének szigorú önmegtartóztatásával kell támogatnia, nehogy hadviselésünket az ország határain túl itthon önzés akadályozza meg.

MOZGOKEP SZINHÁZ.

* *Diana.* (Az utolsó Francesca Bertini kép az Urániában.) A Francesca Bertini sorozat utolsó képe vonzott tegnap a színházba zsúfolt házat. Büszkeséggel állapíthatjuk meg, hogy immár a negyedik irodalmi esemény e hónapban az, amely a közönség szemébe az Uránia felé vonzza. Irodalmi esemény, művészi attrakció felváltva szerepelnek a műsoron, ez az oka annak, hogy a színház a közönség kegyeibe van oly erősen és rokonszenvesen, mint eddig sokasem. A Francesca Bertini nevet az Uránia színház hozta Aradra, az tette népszerűvé, ha valaha békés jobb időkben újra Bertini képhez akar jutni, ez a színház a dicsőség, hogy kifejezte és népszerűsítette a művésznőt. Mai szerepében milyen tökéletes és milyen szép? Ugyan olyan mint Odettében, játszani úgy játszik mint a Kaméliás hölgyben és ezzel meg van mondva az egész képről a kritika. A közönség nagy érdeklődésére való tekintettel még holnap, szombaton és vasárnap is vetítésre kerül a műsor, azonban a tegnap észlelhető nagy tolongás elkerülése végett kéri az igazgatóság a közönséget, hogy jegyeit a délután folyamán a mozi irodában váltsa meg. 5

* *Szomaházy-film az Apollóban.* (A pénteki premier.) Szomaházy István munkáját pénteken látjuk először filmen. A „Mesék az irógépről“ kitűnő szerzője, nem hanyagolja el semmiképpen a közönséget: tíz kézzel dolgozik, egyik regénye nyomán követi a másikat, sőt néha, mint épen most, két regénye is folyik a lapok hasábjain. Tárcáinak, cikkeinek pedig se szeri, se száma. A közönséggel való szüntelen kontaktus tehát már eleve a legnagyobb érdeklődést biztosítja az Apolló előadásai számára. Különösen, hogy az első Szomaházy-film épen a „Mesék az irógépről“ regényéből vette anyagát. A regény bájosabbnál bájosabb jelenetei, peregnék le a filmen; az emlékeztetünkben nap-sugarasan élő Lehmann Vilma Bepky Lili elevenítette meg számunkra; a bankdirektort Kürthy György, a Szentgróthy grótot Janovics Jenő, az osztályfőnököt Harsányi Rezső, a Vilma mamáját Laczkó Aranka. Nagyon kedves az első Szomaházy-film és bizonyos, hogy a zsúfolt házak folytonos sorához jut a hét folyamán az Apolló, hogy Szomaházy hatalmas olvasó táborra a film eleven erejének segítségével emlékeztetése idézhesse, hogy milyen bájos érdekesen romantikus a kis Lehmann Vilma története. Az előadások az új rendszer szerint 5, fél 7 és negyed 9-kor kezdődnek. 8

* *„A magyar föld ereje“*, a Vöröskereszt Egyesület propaganda filmje legközelebb az Urániában.

Bezárt a Modern Színház.

(A miniszter nem tesz kivételt.)

(Saját tudósítók telefonjelentése.)

Budapestről telefonálja tudósítók:

Az orfeum-, kabaré- és mulatóhely-tulajdonosok Vázasnyó Vilmos országgyűlési képviselő vezetésével ma tisztelegtek Sándor János belügyminiszternél és kérték, hogy a zárórarendelet szigorú rendelkezéseit változtassa meg, mert ha az orfeumokat és kabarékat bezáratja, akkor ötezer család marad kenyér nélkül.

A miniszter kijelentette, hogy nem tehet semmit, a rendeletet feltétlenül végrehajtja, mert a széninségén másképp változtatni nem tud. Ha azonban az idő megnyúlik és a szénfogyasztás csökkenik, akkor ezek a mulatóhelyek ismét kinyithatják kapuikat.

Az egész országban kíváncsian várták, hogy Bárdos Arthur dr. *Modern Színpadját* melyik kategóriába sorozza a miniszter. A rendelet az összes mulatók és kabarék bezárását rendelte el, míg a színházak játszását megengedte, illetve 10 órára korlátozta esupán.

Bárdos dr. ma szintén megjelent a belügyminiszternél és kérte, hogy tekintse színháznak a helyiséget és engedje meg, hogy tovább működhessék. Az igazgató elmondotta a miniszternek, hogy Nagy Endre és Medgyaszay Vilma idejében — nyolc éven át — a színház mint kabaré szerepelt ugyan, de már akkor is az irodalom vitte a főszerepet, azon volt a hangsúly s mindenki elismerte, hogy ebben a nemben páratlan, tökéletes, nincs hozzá fogható sem itthon, sem Németországban, sem Franciaországban. Tavaly, meg az idén már határozott lépések történtek abban az irányban, hogy a kabaré, bár megtartja régi jellegét, szabad színházzá alakuljon, ahol új, értékes színpadi műveket mutatnak be. Mostani műsorukat százszor egymásután ismételték meg. Hogy egy ilyen színház, mely kis jelenetek és darabok mozaikjából állítja össze játékrendjét, százszor játsza a műsorát, arra nincs példa nemesak itthon, de az egész monarchiában sem. És műsorukat jórészt Herczeg Ferenc „Karoliná“-ja töltötte ki, annak az írónak a műve, kit nehezen lehet megvádolni azzal, hogy mulatóknak ír, aki csak az imént kapta meg a királytól a „*pro litteris et artibus*“ kitüntetést és a színpadi reneszánsza épen a színházukban kezdődött meg. Jövőben — bár lesznek kiváló színészek-től és színésznőktől magánszámok is — még erősebben törekszik a kamara-játék felé. Herczeg Ferenc, Lengyel Menyhért, Bródy Sándor, Szép Ernő, Karinthy Frigyes, Harsányi Zsolt, Barta Lajos, Biró Lajos az írói.

— A szénhiányról és a színház bezárásáról pedig ezeket mondtam: A színházat szerződésünk szerint a háztulajdonos *gőzfűtés útján tartozik fűteni*, mivel amugy is fűtik, akár játszunk, akár nem, ez semmitőle szénmegtakarítást nem jelent. Az pedig, hogy az orfeumokkal és az étel- és italfogyasztással egybekötött kabarékkal egyforma bánásmódban részesítenek bennünket, akik esakis kulturát akarunk és csinálunk, ez talán nincs rendén.

A miniszter jóakaratosan végighallgatta az igazgató előadását, de végül mégis azt jelentette ki, hogy nem tehet kivételt és így a Modern Színház is szünetelni kénytelen.

Az „ARADI KOZLONY“

mar a kora reggeli órákban kapható minden nagyobb papírkioszkokban és dohánytözsdeben —
Egyes szám ára 12 fillér.

Románia kincsei a Dunán.

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Orsováról jelentik: A hirtelen jégzajlás óriási forgalmat akasztott meg a Dunán. Egészen február első napjáig itt vándorolt az egész romániai zsákmány a vizen felfelé. Jóformán a Duna egész hajóparkja itt dolgozott, négyszáz gőzös és közel kétezer-öttszáz vontatóhajó cipelte a Romániából hozott kincseket. Néhol egy-egy gőzös tiz uszályt húzott maga után. Ezek gabonát, fát, talpbőrt és benzint vittek leginkább. Az ilyen uszályok rendes befogadóképessége 65 vasuti kocsi, úgy, hogy az ilyen uszályfür 650 vaggont szállít haza. A „Nikolajevics” nevű elfogott orosz vontatógőzös is segített a nagy munkában. Voltak rengeteg gőzösök, melyeknek tonnatartalma kétezernél is nagyobb s amelyeknek Turnszeverinben át kellett rakodniuk, mert olyan mély járásaik, hogy nem kerülnek át a Vaskapun. A többi gőzös azonban akadálytalanul megtette útját egész Regensburgig. Ezt a lázas munkát a hirtelen beállott februári fagy megakasztotta: remélhetőleg rövid időre.

A szótáhadiszállásról jelentik: Ma már körülbelül kétszáz, hogy az oláh hadsereg újjászülésének terve kudarcot vallott. A 17 és 18 évesek katonai szolgálatra való behívásának alig volt látható eredménye. Kitűnt, hogy a behívási parancsot az újoncok nagyobb részének nem is kézbesíthették, mert még idejekorán megszöktek. Az oláh tisztek a hadsereg reorganizációjának eredményét összesen százezer főre becsülik.

A sajtóhadiszállásról jelentik: Az oláh menekülők borzalmas pusztulásáról egyre érkeznek újabb részletek. Fokszani lakosai csak a vár elfoglalása után napokkal merték elhagyni házaikat, amikor már nem tartottak az oroszok visszatérésétől. A oroszok folytonosan fosztogatták az üzleteket, de mégis huszonöt botlúttal büntették azt, aki nem engedelmességet az üzletek nyitvatartására vonatkozó orosz parancsnak. Fokszani rendőrbiztos két-szer volt szemtanúja tekintélyes oláh polgárok nyílt utcán végrehajtott botozásnak. A mieink a prefekturán 300 beadványt találtak, melyekben a lakosság az oroszok fosztogatása, gyújtogatása s női hozzátartozóik megbeesteletése miatt panaszkodik. Az orosz parancsra menekülő lakosok százával pusztulnak el az Oroszországon vivő útvonalakon az éhségtől és a fagytól.

Bernből jelentik: Ennek a rettentő háborúnak a történetiről álmélkodva olvashatják azt a lejtegetést, amelyet Civrieux órnagy ír a Matinban. Harmadik éve tart a háború, az első pillanattól fogva a középponti hatalmak utóérhetetlen lendülettel ragadták magukkal az eseményeket és csak ma fedezik fel a franciák, hogy tulajdonképpen mi is az offenzíva sikerének titka.

Az órnagy konstatálja, hogy az elmúlt évben vivott hónapokon át tartó küzdelmek bizonyosságai annak, hogy ha egy offenzíva az első napokban, vagy az első hetekben nem sikeres, akkor az már meddő marad. Helyesebb, ha az elhúzó offenzívát abbahagyják, mintha alig észrevehető taktikai nyereségek fejében aránytalanul súlyos áldozatokat hoznak. A megerősített hadállások ellen tervezett támadá-

soknak mindig hirteleneknek és ellenállhatatlanul heveseknek kell lenniök és az offenzíva tervezőjének feltétlenül határidőt kell szabni a cél elérésére. Ha ezt a terminust túlhaladja jobb, ha egy másik frontszakaszon kísérel meg a meglepetés nagyszerű eredményét.

Ime, a franciák a nagy háború harmadik évében teoretice már eltanulták ellenségeiktől, hogyan kell offenzív háborút viselni. Hol vannak most még a kivétel nehézségei?

Felmentette a tábla Gallovich Jenőt.

(Szabadlábba helyezés. — Érdekes ítélet indokolás.)

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

A budapesti királyi ítélőtábla ma hirdette ki az ítéletet abban a nagy port felvert bűnügyben, amely egyidőben az egész ország közvéleményét foglalkoztatta. Sok külső körülmény játszott közre, hogy a per szereplői kellemetlen világításban jelentek meg az egész ország figyelő közönsége előtt, s ezek között nem utolsó volt az a jelszó, mely egyidőben lépten-nyomon felhangzott: — Hová lesznek a közönségnek jótékony célra adott fillérei?

S miután épen ebben az időben csakugyan történt egynéhány visszaélés a jótékony célra ürügye alatt, a közvélemény a bírósági ítéletek kimondása előtt megfogalmazta az Emke-perben a maga korai ítéletét.

A per, amint az ismeretes, az Emke vezetésének négy tagja ellen indult meg. Ezek állottak ma a királyi tábla bírái előtt, akinek elnöke Degré Miklós kuriai bíró, táblai tanácselnök volt.

A közönség teljesen megtöltötte a tanács-termet. Sok miniszteri tisztviselő jött el érdeklődni, de szép számmal képviseltette magát az előkelő hölgyvilág is, akiknek legnagyobb része bizonyára arra a szomorú szép asszonyra volt kíváncsi, aki könyök között várta az urának a felmentését. De a kíváncsiságot nem elégíthették ki, mert Gallovich Jenőné nem jött el a tárgyalásra. Szegeden maradt, hogy szüleinek a körében várja be a reménység minden erejével várt jó hírt.

A tábla ítélete csakugyan valóra váltotta ezt a jó reménységet. Megsemmisítette a törvényes ítéletét s úgy Gallovich Jenőt és Gallovich Jenőné, mint Antal Nándort és Szabó Aladár drt felmentette a terhükre rótt bűncselekmények vádjá alól. Andreics János nyugalmazott miniszteri tanácsos korábbi felmentő ítéletét pedig jóváhagyta. A felmentő ítélet elrendelte, hogy Gallovich Jenőt azonnal helyezték szabadlábba.

Az ítélet indokolása kimondja, hogy Andreics János, mint elnök, utalványozási hatáskörét túllépte, ez azonban legfeljebb szabálytalanság; büntettet azonban sem ő, sem Gallovich, sem a többi vádlott nem követett el.

Szabó Aladár ügyében sem állapította meg a királyi tábla a sikkasztás büntetését. Különben is Szabó csupán alkalmazottja volt az Emkének, amely semminemű keresettel nem fordult ellene. Ha az Emke érezte volna, hogy Szabó megkárosította, jogában állott volna feljelentést tenni ellene és bizonyára meg is tette volna, ha erre tényleges alapja lett volna. Az Emke azonban még csak feljelentést sem tett

Szabó ellen, de nem tett a vádlottak egyiké ellen sem. Sőt Szabó ellen a Vöröskereszt-Egyesület sem lépett fel vádlólag s a pereknek ez a lavinája egy napilap sajtóhajszájára indult meg.

Ez az ügy tanulságos példája annak, — mondja tovább az ítélet indokolása — hogy miként lehet újságbotrányok felszításával a közvéleményt félrevezetni s olyan mérgezett hangulatot teremteni, hogy az még az igazságszolgáltatás termébe is betérközzék.

A vádhatóságot Geszti Andor dr. főügyész helyettes képviselte, aki a vádlottaknak a hűtlen kezelés vádjá alól való felmentésében megnyugodott, míg a többi bűncselekmény alól való felmentés miatt felebbezést jelentett be.

Az ítélet kihirdetése után Gallovich keservesen sírni kezdett s a méltatlanul meggyötört ember fájdalmával mondta:

— Tudtam, hogy fel fognak menteni, mert ártatlanul ítélték el.

A közönség szimpatikusan fogadta az ítéletet és sokan voltak, kik a könyező Gallovichhoz siettek, hogy kezet saorítsanak vele.

— Most sietek a postára, hogy aggódó feleségemnek sürgönyözzek! s keresztül sietve a tömegben, megújult lélekkel sietett tudósítani annak, aki szavait reménykedve és szomjasan várta.

Jegyrendszer az egész vonalon.

(Az új árusítási rend.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A tegnapi közgyűlés ismeretes határozata nagy változásokat okozott a városüzem. Természetesen még nincsen a rendes kerékvágásban semmi, az új kerek most teszik meg az első körforgásokat, de nem szerényen és félénken, nagy zajjal inkább. Ami természetes is egy ilyen nagy változásnál.

Exterde Kálmán báró, — aki most ismeretes, a városi lisztihivatal új vezetőjeül van kizemelve — a közlelmezési ügyosztály új rendjéről a következőket mondotta az Aradi Közlöny tudósítójának:

Nagyjában minden marad a régiben. Azal a különbséggel, hogy miután ezentúl a lisztet kereskedők fogják árusítani, egy kerületben 3—4 üzlet között választhat majd a közönség, míg eddig az egyetlen egy hatósági élelmiszerárusítóra volt ráutalva.

A hatósági üzleteket egyelőre nem zárják be, március 1-ig csak lisztet fognak árusítani és a megieő raktáraikat kiárusítják. A liszt-árusításban március 1-től kezdve is a régi rend marad életben, megmarad a B. igazolvány és a jegyrendszer. A közlelmezési ügyosztály most osztja ki a megbízásokat a kereskedőknek. Csak központosított élelmicikkkel látják el hatóságilag a kereskedőket, szóval a szorosan vett népelelmezési cikkekkel, mint burgonya, cukor, liszt stb. A kereskedelmi és iparkamara most készíti el a kereskedők lajstromát Exterde báró részére. A kereskedők ellenőrzése nagyon egyszerű lesz és könnyen meg fog történni: a hivatalban beírják, hogy melyik kereskedő mikor és mennyi árut kapott: és annyi jeggyel lesz majd köteles elszámolni.

És mi történik az Aradról kicsempéztett áruval? Erről is jó lenne előzetesen gondoskodni, ne hogy olyan későn okuljon a hatóság a bajokon, mint a múltban.

Szédelgés tiszt ruhában.

(Saját tudósítók telefonjelentése.)

A budapesti rendőrség Sárközy István detektívesoportja ma Titelben letartóztatott egy három tagú veszedelmes csalószövetkezetet, amely Rattenstein Sándor cipőfelsőrészkesztőből (zászlósi egyenruhában), Kabos László al-főhadnagyból és Neufeld Henrik al-örnmesterből állott. Ez a három csaló a felsorolt katonai rangokban bejárta az egész Tokaj-Hegyalját és a nagytermelőkkel szerződéseket kötötték bortermelésre a katonai kincstár nevében. A bortermelők legnagyobb része önként ajánlott fel províziót az üzlet után, azonban a „tiszturak” felháborodva utasították vissza. Ilyenkor aztán mindig előjött az örmester és bizalmasan közölte, hogy ő átveszi a províziót. Így esaltak ki egy Schöndfeld nevű tolecsvai bortermelőtől 1000 korona províziót, 7000 koronás kötés után. Ennek a zászlós Bergsmann Dezső nevet használt és az mondotta, hogy ha Pestre jön, hívja fel őt József 10-26. telefonszám alatt. Ez a telefonszám törte ki aztán a család nyakát.

Schöndfeld Armin néhány nap múlva ugyanis valóban Pestre érkezett és felhívta a 10-26-ot. Erre Pongrácz Sándor dr. ügyvédi irodája jelentkezett és semmit sem tudtak Bergsmann zászlós felől. Azonban az ügyvéd emlékezett, hogy évekkel ezelőtt volt az irodájában egy gyaprókísasszony, akinek a nővére valami Bergsmann nevű elzúllott emberhez ment feleségül. Ebből a csekélyke adatból indult ki a budapesti rendőrség nyomozása, amely ma eredményre vezetett. A három ember hónapokig tartózkodott Szabadkán Bergsmann név alatt, csak a napokban tette át székhelyét Titelre, ahol ma a Sárközy detektívesoport letartóztatott őket. A három szédelgőt Budapestre kísérik a királyi ügyészséghez.

Fogházra ítelt volt altábornagyné.

(Saját tudósítók telefonjelentése.)

Budapestről telefonálja tudósítók: A budapesti királyi törvényszék ma érdekes ügyben dölt. A múlt év decemberében történt, hogy Sztaniszlauz Sztaven bosnyák önkéntesek eltűnt egy ezer koronát érő cigaretták tárcája. A tárcát a fővárosi detektívek egy zálogházban megtalálták és az 825 koronáért volt elzálogosítva. Az önkéntes egy budapesti katonai kórházban volt elhelyezve és csakhamar kiderült, hogy a takarítás felügyeletével megbízott Nagy Pálné, Haraszty-Bernolák Emília, egy altábornagynak különváltan élő felesége vette magához a tárcát és ő zálogosította azt el. A budapesti törvényszék ma tárgyalta az ügyet és a volt altábornagyné azt adta elő védelmére, hogy a tárcát a kórházban véletlenül könyökével ledobta és az egy kis sérülést szenvedett. Ekkor azt magához vette, hogy majd megcsináltatja, de közben anyagiakban annyira megszorult, hogy a tárcát a zálogba vitte. Ki akarta a tárcát váltani és vissza akarta adni, de nem tudott pénzt szerezni.

A törvényszék a védekezést nem fogadta el és Haraszty Bernolák Emiliát lopásban bűnösnek mondta ki s egy hónapi fogházra ítélte, amit a vizsgálati fogsággal kitöltöttnek veti. A volt altábornagyné az ítéletben megnyugodott és így az jogerőssé vált.

Erdemesnek tartjuk megjegyezni fővárosi tudósítók jelentéséhez, hogy a megtévedt volt uriasasszony bűnügyében az aradi rendőrségnek is volt szerepe. A volt altábornagyné ugyanis Aradon is járt és itt is több kisebb nagyobb

szélhámossgot követett el. Egy önkéntessel együtt több lakást bérelt Aradon és a lakásokat kifosztva nyomtalanul eltűnt. Mikor a rendőrségre feljelentések érkeztek, akkor már nem tartózkodott Aradon, de az aradi rendőrség bűnügyi osztályának detektívei nyomára jöttek, Budapesten letartóztatták és miután már az ottani rendőrség is nyomozta, átadták a budapesti rendőrkapitányságnak.

H I R E K.

LEGUJABB.

Ejzel 2 orakor érkezett telefonjelentés.

Anglia kormányozza

Oroszországot.

A törvényszék Drinkovics Máté dr. osztrák birodalmi képviselőt nyilvános zavargás büntette miatt két évi börtönrre ítélte.

Berlin: A kormány rendelete szerint a nyári időszámítás április 15-től szeptember 15-ig kötelező.

A Secoló jelenti: A rossz időjárás ellenére az ellenség az olasz nyugati macedonai határon élénk tevékenységet fejt ki. Heves támadásokat intéznek és a jelek arra vallanak, hogy egy nagyobb operáció megindításával kell számolni.

Stockholm. A svéd lapok a pétervári konferenciáról hoznak jelentést, melynek alapján megállapítják, hogy az entente államok konferenciáján a tanácskozások arra irányultak, hogy Oroszország pénzügyi problémáját megoldják. Oroszország pénzt akart szerezni Angliától és ezért az orosz pénzügyi és katonai kérdéseket egyszerre akarták megoldani. Lord Milner azonban ellene szegült az orosz törekvéseknek és kijelentette, hogy Anglia nagyobb arányú pénzügyi támogatásban esakis akkor részesítené Oroszországot, ha betekintést nyernének Oroszország belső politikájába és ha Oroszország biztosítékot adna a rendelkezésre bocsájtott pénz felhasználása tekintetében. Buchanan nagykövet több ízben mutatta meg, hogy ilyen irányú tervei vannak. A konferencián Angliának végleges követelése, melyeket ez alkalommal Oroszországgal szemben támaszt teljes hitelességgel — a svéd lapok szerint — a következőkben állapíthatók meg:

— A pénz felhasználásának ellenőrzése angol megbízottak által.

— Oroszország belső politikájának megváltoztatása az angol kívánságok értelmében.

— Mértékadó orosz kormányzati állásoknak olyan férfiak által való betöltése, akik az angol kormánynak megfelelőek.

Frigyes főherceg távozása a főhadiszállásról.

(A király kezirata a felmentés alkalmából.)

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Budapest. A sajtószállásról jelentik: O császári és apostoli királyi felsége ma a következő legfelsőbb királyi kéziratot intézte Frigyes főherceg, tábornagyhöz:

Kedves rokon, Frigyes főherceg tábornagy ur!

— Amióta a hadsereg főparancsnokságát átvettem és különösen, amióta annak székhelyén tartózkodom, Kedvességednek, mint helyettesemnek tevékenysége nagyon szűk keretek közé szorult. Hálásan gondolok hadsereg főparancsnoki minőségében szerzett érdemeire és felmentem Ont Helyettesítésemről és a főparancsnokság rendelkezésére bocsájtom. Esetenként rendkívüli feladatokat fogok Kedvességedre bízni. Minden szolgálati kötelezettségtől szabadon teljesen érvényre juttathatja a te minőségé-

ben háborus tapasztalatát és Altalam nagyrabecsült tettejét legyveres erőm javára. A hivatalos székhelye Bécsben lesz. Kiséréte a következő személyekből fog állni: főhadsegédből, szárnysegédből, egy személyes adjutánsból és egy parancsőrtestből.

Baden, 1917. február 7-én.

Károly. s. k.

Frigyes főherceg. a háboru első napjától töltötte be a hadsereg főparancsnoki állást, amelyre I. Ferenc József király nevezte ki. Rendkívül sok rokonszenvvel és szeretettel gondol a távozó parancsnokra mindenki, mert tudja róla, hogy jóakaró atyja, gondoskodó mentora volt katonáinknak.

Letartóztatott miniszteriumi tisztviselő.

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

A kereskedelmi miniszterium Visna János nevű számellenőret ma a budapesti rendőrség letartóztatta a kiviteli engedélyek körül elkövetett csalásaiért. A számellenőr ugyanis a gyapjú és állatbőrök szállítására csak úgy adott osztrák kereskedőknek kiviteli engedélyt, ha azok az árukat az ő ügynökeinél vásárolták. Elhitette a kereskedőkkel, hogy a kiviteli engedélyk csak ebben az esetben érvényesek. Visna János nagy költsége miatt vált gyűnüssé és miután nem tudták, hogy honnan veszi ehhez a pénzt, áthelyezték a postatakarékpénztárhoz.

Ekkor a számellenőr hivatali utódjának azt ajánlotta, hogy közölje vele azoknak a kereskedőknek névsorát, akiknek kiviteli engedélyt ad ki. Ezért busás honoráriumot ígért. — A kollégája látszólag belement az ügybe, azonban rögtön jelentést tett főnökségének, ahonét azt az utasítást kapta, hogy csalja kelepcebe Visnát. Így az új számellenőr ma a Hungária kávéházban átadott egy névsort Visnának és átvette érte a nagy összeget, amit Visna önként felajánlott. Ekkor azonban előléptek a detektívek és letartóztatták Visnát. Lakásán házkutatást tartottak és 22000 koronát találtak köszpénzben, azonban állítólag sok takarékkönyve van eldugva. A rendőrség most nyomozást indított, hogy mely kereskedőket és milyen módon károsította meg.

Megkerült a városi kiadó.

(Hála istennek!)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A pesti lapok mai száma hozta azt a fájdalmas hírt, hogy Hascák József Kassa városi kiadója napokkal ezelőtt eltűnt a városból. A legnagyobb valószínűség szerint a Tátrába ment, a hol — nagy turista lévén az öreg — egy hegy-mászás közben, a rája zuduló havasi viharban megfagyott. Egész Kassa megsiratta a kiadót, amíg végre a kassai lapársunk, a Felsőmagyarország ma — mindenek megkönnyebbülésére — a következő homályos, de annál örvedetesebb és épüctesebb hírecakét hozza:

— Megkerült a városi kiadó.

Mult héten megemlékeztünk arról, hogy Hascák József városi kiadó nyomtalanul eltűnt. Ma reggel beállított családjához, de annyira beszámíthatatlan állapotban, hogy egy hetitól volleteről nem tud fölvilágosítást adni. Egyes szavaiból arra lehet következtetni, hogy Rozsnyón és még néhány városban megfordult.

Amint e kis hírből látható: Hascák bácsi még ma sincs tisztában azzal a turisztikai kirándulással, amelyet öntudatlan állapotban megtett; ma is csak „egyes szavakat” tud mormolni a

LEGUJABB.

Reggel 3 órakor érkezett telefonjelentés.

Közel jövőben vége lesz a háborúnak.

Berlin. A Wolff-ügynökség jelenti: Otelsége Vilmos császár ma a következő parancsot bocsátotta ki:

Tengerészetemhez! A küszöbön álló döntő küzdelemben tengerészetemnek az a feladat jutott, hogy a kieheztetési angol háborus eszközt, amellyel a leggyűlölködőbb és legmakacsabb ellenségünk a német népet le akarja küzdeni, ellene és szövetségesei ellen fordítsa, oly képen, hogy minden rendelkezésére álló eszközzel meggátolja a forgalmat. Ebben a dologban a tengeraiattjárók első sorban állanak. Elvárom, hogy bölcse előrelátással ez a technikaiilag felsőségesen kifejlesztett teljesítőképesség és teljesítő készségű tevékenységre támaszkodó fegyver, a tengerészet összes többi harci eszközeivel való együttműködésben, áthatva attól a szellemtől, amely ezt a fegyvert az egész háboru folyamán ragyogó tettekre képesítette, megtöri majd ellenfeleink háborus szándékait. Főhadiszállás február. Vilmos.

Szófia. Radoszlavov miniszterelnök kijelentette barátainak, hogy a szigorított tengeraiattjáró harc a közel jövőben be fogja fejezni a háborút.

hozzája felvilágosításért fordulónak. Most az összes kassai rébuszfejtők ezeken a szavakon töprengenek s ezekből akarják kicsiholni a valóságot, hogy — hol szeszelt be annyira Hasesák bácsi, hogy egy hétig nem tudott a kellemes téli márból eszméltre vergődni?!

— **Kihallgatások a királynál.** Bécsből jelentik: Otelsége a király ma kihallgatáson fogadta Károly István főherceg vezértengernagyot, Frigyes főherceget és Cernin Ottokár külügyminisztert.

— **A király a bécsi forgalom megjavításáért.** Bécsből jelentik: A Rathaushoz közel álló körök tudomása szerint a villamosközlekedés terén kieszközölt enyhítések a király egyenes közbelépésére történtek.

— **Az osztrák parlament összehívása.** Bécsből jelentik: Az osztrák parlament, vagy a husvéti ünnepek után, vagy pedig május elsején fogja megkezdeni üléseit.

— **A lengyel hadsereg szervezése.** Krakóból jelentik: Varsóból jelentik, hogy ott vasárnap lengyel népgyűlést rendeztek, melyen határozati javaslatot fogadtak el, mely szerint felszólítják a lengyel állami tanács tagjait, hogy a lengyel hadsereg szervezését mielőbb fejezze be, hogy a lengyelek még ebben a háboruban harcolhassanak az oroszok ellen, és hogy azzal Lengyelországot mielőbb újjáépíthessék. A határozati javaslat felszólítja az államtanács tagjait, hogy a katonákat ne toborozzák, hanem a hadsereget önkéntesekből állítsák össze.

— **Az új testőrkapitány hivatalában.** Bécsből jelentik: Dankl Viktor vezérezredes ma Bécsbe érkezett, hogy mint az Arciere-testőrkapitánya elfoglalja új hivatalát.

— **Szociálista kongresszus.** Luganóból jelentik: A holland szociálisták 8-án és 9-én ülnek össze Bernben. Koppenhágából jelentik: Az orosz szociálisták közölték az entente hatalmak szociálista szervezeteivel, hogy a közös értekezleten nem vehetnek részt, mivel a központi hatalmak sem őket, sem pedig a semleges hatalmak szociálistáit nem hívták meg.

— **Adomány.** Steiner Szerénke (Borosses) 10 koronát küldött az izraelita árvák részére.

Basel. A szigorú blokád óta a francia központi tengeri hajócsapások, amelyeknek székhelye Marseille, 29 gőzöst vesztek. Marseilleből február 1-től 10-ig csak 36 hajó indult el, míg január 1-től 10-ig 176.

A Lloyds ügynökség jelentése szerint az új tengeralatti háboru kibírdetése óta a német buvárhajók 146 hajót pusztítottak el.

A Lloyds ügynökség jelenti: Az Endora és az Aurul gőzöskéket elsüllyesztették.

A Wolff-ügynökség jelenti: Az a tengeralatti, amelyről azt jelentették, hogy február 8-án 16.000 tonnát süllyesztett el, összesen 35.000 bruttó regiszter tonnát süllyesztett el.

A Manchester Guardian Amerikával szemben a következő követeléseket támasztja: 1. Azonnal egy 10 milliárdos kölcsön a rubel és a frank ártalmának javítására. 2. Egy millió katona őszig a francia frontra. 3. Amerika ipari tevékenységének megkettőzése.

A Morning Post szerint a washingtoni kabinetben a kereskedelmi hajók foltegyverzésre vonatkozólag nézeteltérések vannak, a kabinet két tagja attól tart, hogy ezt Németország támadási alkalomnak fogja tekinteni. A kérdést Wilson döntése alá bocsátják.

— **A kormány kabalája.** Tegnap este a munkapárti klubban, természetesen sok szó esett azokról a változásokról, amelyek hír szerint a minisztériumok élén várhatók. A legsajátságosabb kombinációk keltek szárnyra, a leggyorsabban azonban egy kabalisztiikus számítás terjedt el, mely azt állapítja meg, hogy ha Harkányi báró kereskedelemügyi miniszter lemond, akkor távoznia kell az egész kormánynak, mert Harkányival megdőlni a kormány kabalája.

— **Miféle kabalája?** — kérdezték, mire az a képviselő, aki ezt a kombinációt megszerkesztette, a következő magyarázattal szolgált:

— A kormánynak három tagja van, aki báró: Hazai, Harkányi, Ghillányi.

— Ugyanok három tagja van, aki — János: Harkányi János, Teleszky János és Sándor János.

— Végül szintén három olyan miniszter van, akit több, vagy kevesebb joggal azzal gyanúsítanak, hogy származására bizonyos keleti — árnyék borul: Hazai, Harkányi és Teleszky. Csodálatosképen Harkányi benne van mind a három szeriesben: ő báró is, János is és... és így tovább. Tehát ha ő távozik, gyökerében bomlik meg a kormány kabalája.

— **Beteg a helyettes-polgármester.** Lócs Rezső helyettes-polgármester, gazdasági tanácsnok ma levélben bejelentette Varjassy Lajos polgármesternek, hogy betegségére való tekintettel szabadságot kér, — egyelőre hétfőig. A betegségről szóló orvosi bizonyítványt majd ezen a napon fogja betérjeszteni.

— **Agyonlőtt rendőr.** Budapestről telefonálta tudósítónk: Tegnap éjjel a budapesti nyugati pályaudvaron két osztrák katona ölalkodott. Juhász Imre ügyeletes rendőr felszólította őket, hogy igazolják magukat. Az egyik közben eljutott és a másik arra kérte a rendőrt, hogy engedje el, mert nincsen kimaradási engedélye és ha feljelentést tesz ellene, lecsukják. A rendőr nem engedte el s erre a katona kiszakította magát karjai közül és futásnak eredt. A rendőr utána szaladt és a pályaudvar előtt a katona hirtelen előrántotta revolverét és hátra lőtt a rendőrré, akit a golyó lágyékán találta, úgy hogy nyomban meghalt. A katona megszökött.

— **Ninos tettese a háromszázezer koronás postalopásnak.** Budapestről jelentik: A beregszászi háromszázezer koronás postalopás ügyében a nyomozás kiderítette, hogy Cservenák postaszolga egyedül kísérte ki az állomásra a szállományt, mert Izsák postaszolga egy fiakkerre kapaszkodott és előre ment ki. Ma letartóztatták Beregszászon Both Farkas postai szállítót és sógorát, Gara Józsefet. A nyomozás

azonban eddig még semmi pozitív adatnak lincsen birtokában.

— **Köszönetnyilvánítás.** Az aradi „Fehér Kereszt” gyermekvédő egyesület által fentartott csecsemő rendelő intézet és tápkonyha segítségével a „Viktória” segély és hitelintézet 100, Deutsch Andor 100, az Aradi Polgári Takarékpénztár 100 korona közpénzt, az aradi légszeszgyár 10 min. kocsót s az aradi és esenádi egyesült vasutak 8 köbméter tüzfűt adományozott. A nagybecsű adományért ez uton köszönetet mond az aradi „Fehér Kereszt” gyermekvédő egyesület nevében Keller Lajos ügyv. főtitkár.

— **Gyermekkoosik 50 koronától 250 koronáig Fischer Simon nagyáruházában.** 311

— **Kerpel kölcsönkönyvtár új pótjegyzéke megjelent.** 901

Katonai rendőrség Miskolcon

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A miskolci rendőrség létszámát alaposan megapaszította a háboru. A belső szolgálat el látása, valamint a közbiztonság védelme kívánatosá tette, hogy mielőbb mód keressék megfelelő pótlására a hiányoknak. Miskolc az első magyarországi város, ahol ezért a katonai rendőrség intézménye életbe lép. De megvalósul az több városban is, ahol a viszonyok indokolták teszik.

A katonai rendőrség felállítása ügyében Rieger Vilmos ezredes, katonai állomásparancsnok hosszabb ideig tárgyal Rimóczy József rendőrfőkapitánnyal s a tárgyalások eredményeképen a katonai rendőrség felállítása végérvényesen elhatározott. A katonai rendőrség február 19-án, hétfőn kezdi meg működését.

A felállítandó katonai rendőrségnek főadata lesz első sorban a helyőrségekben jelenleg tartózkodó nagyszámu katonaság fegyelmének fenntartása, az ellenőrzés gyakorlása, a városban bujkáló szökevény katonák kinyomozása és az áruházban járók leleplezése, továbbá a köz- és vagyonbiztonság fenntartása érdekében a polgári rendőrségnek hathatós támogatása.

A katonai rendőrség parancsnoka Lohs Domonkos cs. és kir. őrnagy. Rendőrkerületi parancsnokok Scholtz Elemér és Székács István cs. és kir. tüzérfőhadnagyok.

A katonai rendőrség kiképzésénél — a mely már meg is kezdődött — a katonai rész oktatása a Lohs Domonkos őrnagy által kidolgozott oktatási tervszerint a kinevezett rendőrkerületi parancsnokok által; a közrendészet és a közbiztonsági rész pedig a rendőrfőkapitány személyes vezetése alatt történik.

A katonai rendőrség állománya 136 ember. Ezenkívül 12 tagból álló detektivesoport. A katonai rendőrség állományának javarésze kiszolgált osztrálszolgálatból, azonkívül államrendőrségi és városi rendőrszolgálatból és detektivekből került ki.

A katonai rendőrök, akik utcai őrszolgálatot teljesítenek, oldallegyverrel látják el a karjukon vörös szőlágot viselnek ezzel a felírással: Katonai rendőr. A portyázó rendőrök ismertető jelek nélkül, a detektivek pedig megfelelő igazolvánnyal polgári ruhában teljesítenek szolgálatot.

A katonai rendőrség felállításával életbe lép az igazolási rendszer. Mindenkinek, úgy a katonáknak, mint a polgároknak, — saját érdekükben — maguknál kell hordaniok igazolványukat, vagy a bemutató szemlén nyert piros (alkalmatlansági) lapot. Aki nem tudja magát kellőleg igazolni, ha gyanussá válik, előállítják és személyazonosságának igazolásáig őrizetben tarthatják.

Rimóczy József dr. főkapitány a katonai rendőrségről a Miskolci Napló tudósítójának a következőket mondta:

— A katonai rendőrségnek, mely a hadügyminisztérium rendelkezése folytán szerveztetett — szervezete teljesen katonai és működése is katonákra szorítkozik. Teljesen az én hatáskörömbé tartozik, hogy a szükséghez képest átvegyek közülük embereket a polgári szolgálat ellátására. Ezek kötelesek minden tekintetben az én utasításaim és parancsaim szerint eljárni. A katonai parancsnokság a polgári közérdekre való figyelem folytán hozzájárult, úgy a katonai rendőrök közül azokat, akiket én alkalmasaknak tartok, esetleg az egész legénységet kiképezhetem a polgári szolgálat céljára és ilyen irányban alkalmazhatom őket, amikor is kötelesek utasításaim szerint eljárni.

— Természetes, hogy a polgárok zaklatása teljesen ki van zárva. Eddig is voltak népfelkelő rendőrök és bár azok is katonai figyelem alatt álltak, nem válhattak terhére sohasem a polgárságnak. Ezután is kellően ki-

képezett és kiképzett katonai rendőrök látják el a szolgálatot.

— A záróra ellenőrzését és minden egyéb szolgálat ellátását teljesen utasításaim szerint fogják végezni.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

— Emell a kormány a dohánybeváltási árakat. Budapestről telefonálta tudósítónk: A pénzügyminiszternek legújabb rendelkezése szerint a legközelebb a dohány beváltási árakat ismét emelni fogják. Két év előtt tíz százalékkal emelték a dohány beváltási árat, másodszor negyvenöt százalékos volt az emelés és erre az évre ötven százalékkal emelte fel ismét a miniszter a dohány árat. A dohány termelő gazdák azonban még mindig nem voltak megelégedve és újból 150 százalékos emelést kértek. A miniszter csak úgy volt hajlandó belemenni az áremelésbe, hogy

negyven-ötven százalékos prémiumot engedélyezett, melyet elsősorban a jobb minőségű dohányért fognak fizetni. Ezenkívül felemelte a pénzügyminiszter a fuvardij pótlékot kilométerenként is métermássáinként 3.75 fillérrel. Minthogy 1917-ben 100 százalékkal emelkedik a dohány ára, valószínű, hogy a dohány gyártmányok árát is emelni fogják.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Aradon, 1917. február 16-án pénteken:

O) Berlet.

C) Berlet.

Itt először:

Kék róka
színmű.

Kezdeté 7 órakor.

A szerkesztésért felel:

Rudnyánszky Endre távollétében

Stauber József.

KÉPVESZÉK 7181
dugót és pezsgődugót
Használt, nem új-
rült pezsgődugókat 30 fillérről
darabonként, darabonként
háromfilléres árúknál, melyek
minden előzetes tudakozás nélkül
postán átvehetőek. Új palackdugókat
legnagyobb ártól kezdve, előzetesen
munkát kérik. —
KASZIRER EMIL, Budapest, VII., Alpar-
túra 10. Garay-tér mellett. Telefon József 28-68.

Műtár,
500 drb. tölgy és 500 drb. bükk
száfa, 30—60 ctm. vastagságú,
Kazanszék közegben, iparvasút mel-
lett, február 19-ig
eladó.
Felvilágosítást ad:
Stoikovits Viktor
kőrjegző, Alvácza. 1191

Házeladások,
valamint kisebb és nagyobb birto-
kok eladását, parcellázását köz-
vetíteni vállalok. Az ország min-
den részében előjegyezve kis- és
nagybirtokok. Aradon magán- és
bérnázak. Ajánlatokat, megbizás-
kat kér
Halmi József
adásvételi közvetítő iroda.
Lakás: Deák Ferenc-ú. 5.
Telefon 728. 691

Földbirtokosoknak
35 évre 4½% kamat 90 arfo-
lyam.
50 évre 5% kamat 1% törlesz-
tes teljes árfolyam,
63 évre 4% kamat 0.85% tör-
lesztés 94½ arfolyam
mellett, továbbá
aradi és békecsabai házakra
50 évre 5½% kamat, ½% tör-
lesztés 98 arfolyam mellett tör-
lesztéses kölcsönöket folyósított
és birtokparcellázásokat elvál-
talja és gyorsan kereszttel vezeti a
Budapesti Kölosönkövetítő
és Parcellázó Részvénytársaság
Budapest, VIII., Kanyarozó-u. 6.
Aradi megbízottunk: Bonyhádi
József ur, Kapa-u. 47., d. u. 2—1-ig.
781

Felhívás.
Az aradi kir. törvényszék Cx
5—1917/12. számú végzésével az
Aradi Vívezetési Műk. Rész-
vénytársasága felszámolását az
1917. évi január hó 7-én hozott
közgyűlési határozat folytán a ke-
reskedelmi cégjegyzékbe bevezette
s a „Központi Értesítő”-ben meg-
hirdette. Ennek folytán a keres-
kedelmi törvény 202. §-a érte-
mében felhívjuk a társaság hitel-
esőit, hogy ezen felhívás harmad-
szori közzétételétől számított hat
hó alatt követéseiket érvénye-
sítsék, illetve azokat Ottenberg
Tivadár, udvari tanácsos urná, az
Aradi Előző Takarékpénztár vezér-
igazgatójánál, felszámolónál írás-
ban jelentésük be, ellenesetben az
igények a társaság vagyonának
felszámolásánál a keresk. törvény
értelmében figyelmen kívül fog-
nak hagyatni.
Arad, 1917. február 15.
Aradi Vívezetési Műk. Rész-
vénytársaság
1195 igazgatósága.

Paraffin és stearin
gyertya,
Gyufa,
Gépolajok,
Kengeroaj,
Zsíros szódá,
Mayunga Raffia,
Elsőrendű rézgalic
álandó nagy raktár.
Hubert József
Arad, Szabadság tér
Telefon 262. 1191

Coska, használt
ólomcsöve'et
és egyéb
ólomtárgyakat
megvételre keresünk.
Aradi nyomda részvénytársaság.
AKI
házat, vagy földbirtokot
venni vagy eladni akar,
forduljon bizalommal
Lustbader Adolf
ingatlanforgalmi irodá-
jához Révay-utca 2. sz.,
ahol kisebb-nagyobb há- 645
zak, birtokok előjegy-
zésben vannak. Megbí-
zásokat ingatlanok ela-
adására és vételére elfogadok.
Telefon 961. szám.

Fagydagánatok címlesztésére, tagyvizskekog-
ség biztos meg-
szüntetésére legjobb Ara csocettel és uta-
szer a **FRIGIN.** sitással 1 korona.

Legfájdalmasabb tyukszemétől is 3 nap alatt
mindenki
megszabadul
a Hajós-féle ANAGALLIN használata által. — Kezelése igen egyszerű, nem
piaszt, nem ragadós. A beszerzésnél vigyázni kell az ANAGALLIN szóra.
Ara használati utasításai együtt 1 korona.

Poloskák kiirtására a legsikeresebben és teljesen csak a „Phenol-
sav”-val eszközölhető. A butorokat nem rontja, még a
petéit is kiirtja. Ara 1 üvegnek 1 korona.

Legjobb fekete hajfeső a „Melegem”. Egy pár
perc alatt bármely haját,
vagy bajuszt a legzeleb
aliandó fekete színre lehet festeni anélkül, hogy a színt le lehetne mosni.
Ara 2 korona 40 fillér.

A fenti szerek kap- **Hajós Árpád** gyógyszer-
hatók a készítőnél tarában

ARAD, Andrásy-tér 22. sz.

Alapított 1836. évben az Aradmegyei Kórház számára. 7-3

Magánjáró gőzgépeket
Kompond és stabil gőzgépeket
Gőzcséplő garnitúrákat
Magánjáró lokomobilokat
Cséplőszekrényeket
Esztergapadokat
Herefejtőket
Elevátorokat
Motorokat
Gőzekéket és
Gőzkazánokat
1201
javítottan állapotban vásárol-
nak készpénzfizetés ellenében
FRIEDRICH TESTVÉREK
gépgyára, Temesvár.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját szavak szerint számítjuk.
 Minden szó hirdetés ára 8 fillér. Vastagabb betűkkel 16 fillér.
 A vastagabb betűkkel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.
 A legkisebb hirdetés ára 1 korona.
 Az apróhirdetéseket előre kell fizetni. Hirdetéseket délután 1/2 óráig vesszünk fel.
 A kiadóhivatalt fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmában fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Levelezés.

„Erdélyi székely”
 levele van a kiadóban. 1193

„Fehér székely”
 levele van a kiadóban. 1107

Melyik
 igaz úriember szórakoztatna tisztességes számból vigkedélyű úri asszonyt. Levelet e lapban elvezve „Tekintetes a-z szöveg” jellegre kér. 1201

Közpáros leány
 egy kedves ény barátságát keresi. Levelet „Barátság” jellegre a kiadóban kér. 1206

„Fehér sapka II”
 jól van. 1207

Lakást keres.

Gyermektelen két tagú család
 május elsőjére kétszobás modern lakást keres. Ajánlatok „Tiszta” jellegre a kiadóhivataltba kértnek. 800

Bu-erosított asztal
 2 vagy 3 szobát és konyhát, bérbe vennék. Cím a kiadóban. 1934

Kiadó lakás.

2 szoba,
 elő- és fürdőszobával álló utcai lakás, villannyal, május 1-re kiadó. Darányi János utca 4. 1178

3 szobás
 modern lakás, fürdőszobával, május 1-re kiadó. Ugyanott egy üzlethelyiség kiadó. Kasza-u. 6-7. 1177

Alkalmazást keres.

Okl. szőlész,
 ki Aradon most kezdi működését, a n. é. hólyok szüveg pártfogását kéri. Cím: Arad, Gaál László-utca 6. (Zsidó temetőnél.) 1202

Egy zseru fehérnemű varást
 jutányosan elvállalok. Kelemen-tér 7. 1199

Fiatalk
 műszer- és vaskereskedő segéd azonnalra állást keres. címet a kiadóhivataltba kér. 1156

Tiszonyi éven.
 hadmentes, fűz-, vas- és rövidáru kereskedő seg. állást keres. Halamaj György, Boroshebes. 1165

Alkalmazást nyer.

Rokkant katoná
 fakereskedésbe, ójjelt órnok felvételt. Cím a kiadóban. 1208

Gazdaszony,
 ki jól főz, majorság tenyésztést érti, vidéki úri házhoz, közel Aradhoz, felvételt, csak intelligens asszonyra reft kárlak, jó bánásmód és fizetés. Cím a kiadóban. 1204

Házmester pár kerestetik
 március 1-re. Boros Beni-tér 16. 1145

4 éves
 kis fiú mellé, fiatal urleány kerestetik úri házhoz: vidékre, közel Aradhoz. Zongorázni és németül tudó előnyben. Írás megállapodás szerint. Cím a kiadóhivataltban. 1206

Egy-két lakatos segédet,
 valamint tanulókat és segítőköt, vízvezetékli szerező mellé keres. Schaefer Richard, Bathyánv u. 17. 1162

Ingatlan.

Gyereken
 4 hold szőlő a hegyen, közel a villamoshoz, kolna- és placeberendezéssel. Aradon. Varassy Lajos-utca 142 számú, gondozott ház 4 lakással eladó. Tudakozódni ugyanott. 1193

3 emeletes bérház
 a Szabadság-tér közelében, eladó. Cím a kiadóban. 1175

Urbán Iván-utca 6. számú
 ház eladó. Bővebbet Porczán Lajos úr vendéglőjében. 1147

Eladó
 az Ipar- és Népbanknál egy adómentes ház, e önyös feltételek mellett. A házban egy 3 szobás lakás is van. 1173

Gyógyászat.

Rész és viselkedés
 elleni fehér kendős kapható Ferenc-téri Vajdits gyógyszertárban. Kis tégely 1 korona 50 fillér, nagy tégely 3 korona. 6171

As Anusol
 aranyér-kúpokat mindenben pótolják a Haemorrhoid-kúpok, azonos összetételű főytán hatásuk is teljesen azonos, ára 3 korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár Arad. 12

Üzletek.

Csatohegyi Elek kiadó
 Szabadság-tér 5-6. szám. Bővebbet Hammer Vilmos villanyműszerészéi. 1028

Vétel és eladás.

Forrasztóanyag
 2 ritka szép darab, olcsón eladó. Varassy Lajos- és Boros-utca sarkán, vendéglőben. 1202

K. 4. telje a nyeregkeresés
 eladó. Bajnok Örnagy, Kelemen-tér 6 1176

Könyvtárak
 és egész könyvtárakat vesz Deák Béla Könyvkerkedése és modern antikváriumja Forray utca. Telefon 302. 871

Egy alig használt egyenáramú
 2 1/2 lóerős motor eladó. Bővebbet az Aradi Közlöny kiadóhivataltban.

Különléte.

R. V. 2015
 hétfőn, 12-én Aradon a városban, esetleg a vas-ut állomásonál egy pusztai székéről 1 doboz, melyen Neumann M. írlíruba kereskedő volt nyomtatva és Minnich névre Perjámosra feladva, a doboz tartalma 1 orpál halvány zöld, és kos nő sájl volt. Kérlek a megtaláló, ösv. Jenő Imrené, Arad, Perényi-ut a 16-18. címre írni, ahol illő jutalomba részesül. 1190

Irogépek
 új és használt, üzembellékek, szakszertő javítások, irásmunkák és sokszorosítások, gépírás tanítás. Heduar János irogépszaküzletében. Szacs-utca 2. Telefon 11-41 szám. 421

As „Aradi Olajmárcsa”
 működését Bényi tér 22. (városi mézszáház mellett) me. kezdte. Elvállal mindelemű olajmagvakból (napraforgó) mellett olajat készíteni. Ugyanott daralások is eszközölhetnek. 861

Aradi Központi Takarékpénztár Részvénytársaság.

Meghívó.

Az „Aradi Központi Takarékpénztár Részvénytársaság”

X-ik évi rendes közgyűlését

1917. évi február hó 25-én délelőtt 11 órakor az intézet helyiségében tartja, melyre a t. c. részvényesek az alapszabályok 17., 18. és 19. §-ai értelmében tisztelettel meghívotnak.

Tárgysorozat:

1. A jegyzőkönyv hitelesítésére két részvényes kijelölése.
2. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentésének, valamint az 1916. évi zárszámadásoknak előterjesztése a mérleg megállapítása, a nyereség felosztása s az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére a felmentvény megadása iránti határozathozatal.
3. Esetleges indítványok.

Azok a t. c. részvényesek, kik a közgyűlésen résztvenni akarnak s szavazati jogukat személyesen vagy más meghatalmazott részvényes által gyakorolni óhajtják, sziveskedjenek az alapszabályok 18. §-a értelmében legkésőbb 1917. évi november hó 24-ig, saját nevékre írt részvényeiket még le nem járt részvényeikkel együtt legkésőbb 1917. évi február hó 24-én délelőtt 12 óráig bezarólag az intézet pénztáránál letenni.

Arad, 1917. évi február hó 16-án.

Az Aradi Központi Takarékpénztár Részvénytársaság
 igazgatósága.

Aradi Központi Takarékpénztár Részvénytársaság.

Vagyon.

Mérleg-számla 1916. évről.

Tehér.

	Korona	fill.	Korona	fill.		Korona	fill.	Korona	fill.
Pénztárkészlet			246217	78	Részvénytőke			1000000	—
Más pénzintézeteknél elhelyezett tőkék			658772	36	Tartalékalap... ..			42230	—
Váltótárca			2793410	10	Nyugdíjalap			12442	60
Ingatlan kölcsönök			149487	—	néhai dr. Singer János-alap ...			2500	—
Törlesztéses jelzálogkölcsönök			1042776	99	Betétek:				
Előlegek értékpapírokra ...			3240	—	takarékpénztári könyvecskékre	2800855	58		
Folyószámlai előlegek:					chèque számlára	682624	—	3483479	58
jelzálog biztosítékkal fedezve	143057	10			Letétek			256639	95
értékpapírokkal fedezve ...	153630	—			Visszleszámitolt váltók			364900	—
törvényhatósági rövid lejáratu					Engedményezett törlesztéses jel-				
kölcsönök	430457	—			zalog kölcsönök			1080715	52
hadikölcsön kötvényekkel fe-					Hitelezők			395022	80
devezve	762676	46	1489820	56	Fel nem vett osztalékok			1422	—
Tulajdon értékpapírok:					Hátralékos tőkekamatadó			7238	55
Frt. 25000.— n. é. 4%-os ma-			46000	—	Előre felvett kamatok			21775	46
gyar arany járadék á 92.— K.					Egyenleg mint nyereség			90180	91
K 50000.— n. é. 4%-os magyar			85000	—					
koronajáradék ... á 70.— K.									
K 50000.— n. é. 5½%-os ma-			44000	—					
gyar hadik. kötv. á 88.— K.									
K 50000.— n. é. 5½%-os magy.			44000	—					
kir. áll. pénztárjegy á 88.— K.									
K 50000.— n. é. 6%-os magyar			45000	—					
hadikölcsön kötv. á 92.— K.									
845 drb. K 200.— n. é. Arad-			55200	—					
osanádi egyesült vasut törzs-									
részvény á 160.— K.									
K 16000.— n. é. Pénzintézeti			1600	—					
központ üzletrészejegy 10%									
befizetéssel			2912	—					
Különbféle értékpapírok és sors-			274712	—					
jegyek									
Függő kamatok			5839	98					
Adósok									
Leltár			10000	—					
Leírás			1000	—					
Hátralékos kamatok:									
Ingatlan kölcsön kamatok ...			3282	70					
Váltó kamatok			12973	03					
			6708542	37				67	854237

Arad, 1916. évi december hó 31-én.

Deutsch Károly, a. k.
vezérigazgató.Hj. Schärer József, a. k.
könyvelő.

A z i g a z g a t ó s á g:

Dr. Borsos Béla, a. k.

Csánk Lajos, a. k.

Domány János, a. k.

Hehs Vilmos, a. k.

Povázsay Soma, a. k.

Szántay Lajos, a. k.

Verbos Nándor, a. k.

Megvizsgálta és helyesnek találta.

A f e l ü g y e l ő - b i z o t t s á g:

Nachtnebel Gyula, a. k.
elnök.

Dr. Jegessy Károly, a. k.

Mairovitz Emil, a. k.

Tabakovits Emil, a. k.

Az Aradi Központi Takarékpénztár Részvénytársaság felügyelő-bizottságának jelentése az 1916. üzletéről.

Tisztelt Közgyűlés!

Megtisztelő megbízatásuk folytán a kereskedelmi törvény és a társasági alapszabályoknak megfelelőleg a társaság ügyvezetését az egész éven át éber figyelemmel kísérve, tisztelettel jelentjük, hogy az intézeti ügykezelés minden ágában a legszigorubb rendet és szabatoságot tapasztaltuk.

Az 1916. évi zámérleget részletesen megvizsgálván, azt minden tételben helyesen felállítva és az üzleti könyvekkel egybehangzónak találtuk.

Ezek után a magunk részéről is elfogadjuk és elfogadásra ajánljuk az igazgatóságnak beterjesztett jelentésében

90180 korona 91 fillér

tiszta nyereség hovatfordítása iránt javaslatát.

Végül kérjük a t. Közgyűlést, hogy az igazgatóságot, valamint minket az 1916-ik üzletévre vonatkozó számadási kötelezettség alól felmenteni méltóztassanak.

Kelt Aradon, 1917. február hó 10-én.

1185

A f e l ü g y e l ő - b i z o t t s á g:

Nachtnebel Gyula, a. k.
felügyelő-biz. elnök.Dr. Jegessy Károly, a. k.
felügyelő-biz. tag.Mairovitz Emil, a. k.
felügyelő-biz. tag.Tabakovits Emil, a. k.
felügyelő-biz. tag.